

Pavilon interních oborů oceněn titulem Stavba roku 2005

Každoročně se koná mezinárodní stavební veletrh FOR ARCH. Také letos se na něm prezentovalo více než 1 000 firem z 15 zemí světa. Vyvrcholením doprovodných programů veletrhu je finále soutěže Stavba roku. Jejimi vypisovateli jsou Nadace ABF, Economia, a.s. – časopis Stavitel, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR a Svaz podnikatelů ve stavebnictví ČR. Prestižní ocenění je každoročně udělováno pěti stavbám bez rozlišení pořadí, jako ohodnocení komplexní kvality dokončeného stavebního díla.

Hlavními kritérii, na základě kterých posuzuje odborná porota stavby přihlášené do soutěže, jsou architektonické vyznění díla a jeho celkový přínos, kvalita stavebních prací, vhodnost použití stavebních materiálů a výrobků a profesionalita v jejich stavebně realizačním zvládnutí, celkové pro-

storové a funkční řešení díla, začlenění stavebního díla do daného prostředí včetně prostorových vztahů, délka realizace a dosažená kvalita stavby. Dále spokojenost stavebníka a uživatele, přijetí veřejností a úroveň investorského záměru.

V letošním roce bylo na titul Stavba roku přihlášeno 48 staveb a z nich bylo 15 nominováno.

Mezi závěrečnými pěti oceněnými je stavba Pavilonu interních oborů Fakultní nemocnice Hradec Králové.

Toto ocenění přísluší těmto subjektům:

Autorům: DOMY spol. s r.o., Ing. arch. Jan Topinka, Ing. arch. Michal Juha, Ing. arch. Jan Líman

Dodavatel: GEOSAN GROUP a.s.

Investorovi: Fakultní nemocnice Hradec Králové

Ing. František Novák

Foto Irena Šulcová

Projev ředitele FN doc. MUDr. Leoše Hegera, CSc., k odhalení pamětní desky Stavba roku 2005

Spectabilis pane děkane,
vážení hosté,
dámy a pánové!

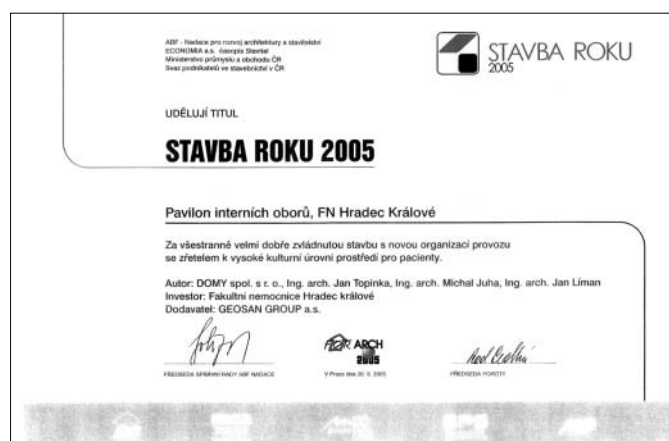
Dovolte mi, abych jménem Fakultní nemocnice Hradec Králové ještě jednou pozdravil toto slavnostní shromáždění k 60. výročí založení Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové a zároveň ke slavnostnímu otevření Výukového centra. Jsem potěšen, že k této významné události může naše nemocnice přispět aktem odhalení pamětní desky Stavba roku 2005.

Cena byla udělena, cituji: „Za všestranně velmi dobře zvládnutou stavbu s novou organizací provozu se zřetelem k vysoké kulturní úrovni prostředí pro pacienty.“ Konec citátu.

Pro připomenutí dodávám, že vlastní stavba stála 560 mil. Kč a byla financována převážně ze státního rozpočtu. Vybavení stavby a zdravotnických provozů kromě velkého vneseného majetku stálo okolo 140 mil. Kč a bylo financováno převážně Fakultní nemocnicí.

Dovolte mi, abych při této příležitosti s velkou radostí poděkoval nejen jmenovaným autorům díla a jeho dodavatelé, ale i celému podpůrnému týmu Fakultní nemocnice, ve kterém při dlouhých letech příprav a během realizace mezi roky 2002–2004 pracovali členové vedení nemocnice, přednostové klinik a jejich spolupracovníci, ekonomové, právníci, technici, zásobovači a mnoho dalších profesionálů z infrastruktury nemocnice.

Odhalení pamětní desky se uskutečňuje v tento významný den slavnostního otevření Výukového centra a 60. výročí založení Lékařské fakulty jako dárek a dík nemocnice Lékařské fakultě za skvělou dlouhodobou spolupráci a speciálně u tohoto krásného oceněného Pavilonu interních oborů jako dík za spolupráci klinických učitelů Lékařské fakulty, kteří se spolupodíleli jak na tvorbě vize této stavby, ale nezastupitelným způsobem i na novém uspořádání interních oborů a jejich provozu v centru nemocnice a úzké návaznosti na ostatní obory. Zmíněné nové uspořádání, přes veškeré porodní bolesti, je dnes jasně úspěšné a odstartovalo, spolu se vznikem této stavby, novou epochu v dějinách nemocnice i Lékařské fakulty. Dík za to všem.

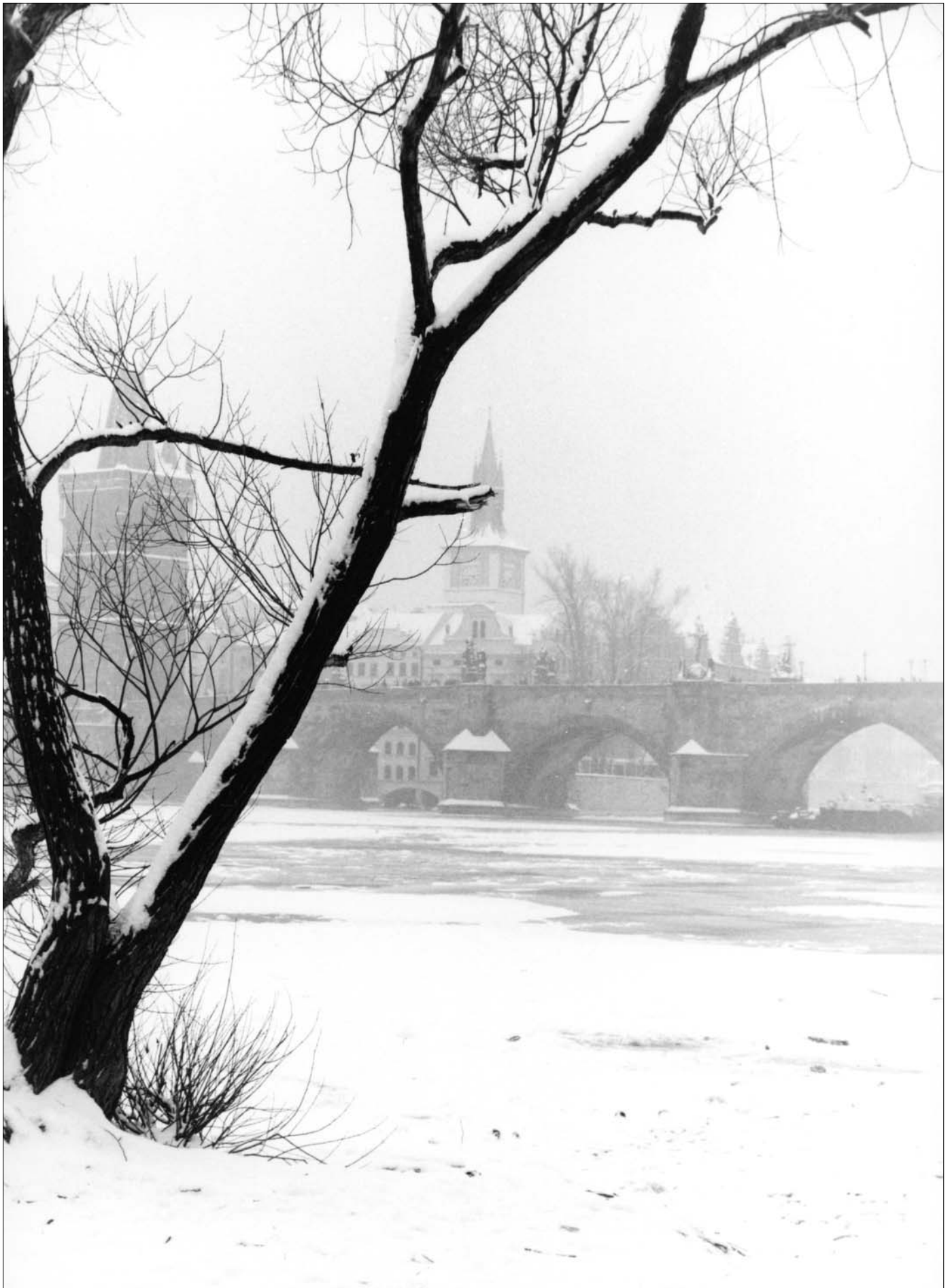
Vážené spolupracovnice, vážení spolupracovníci,

dovolte mi, abych Vám v závěru roku poděkoval za obětavou a usilovnou práci, kterou jste vykonali ve prospěch všech našich pacientů a za šíření dobrého jména Fakultní nemocnice Hradec Králové.

Přeji Vám klidné a příjemné prožití vánočních svátků a do nového roku 2006 pevné zdraví, mnoho pracovních úspěchů a hodně štěstí a spokojenosti v osobním životě.

Doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., ředitel

Vážení a milí čtenáři a spolupracovníci SCANu, redakce se připojuje k blahopřání a děkuje Vám za Vaši přízeň.

Mrazivé ráno / Foto Jan Smit

Soutěž nejlepších vědeckých prací doktorského studia „New Frontiers in the Research of Ph.D. Students“

V předvánočním období 2005, podobně jako v loňském roce, se na Lékařské fakultě v Hradci Králové uskutečnila soutěž nejlepších vědeckých prací doktorského studia. Pod názvem „New Frontiers in the Research of Ph.D. Students“ byla tato konference rozdělena na teoretickou a klinickou sekci a soutěže se zúčastnili studenti z jedenácti lékařských fakult České a Slovenské republiky. Ve srovnání s minulým rokem byli na letošní konferenci přizváni do hodnotící poroty i jako nezávislí pozorovatelé mimořádní odborníci ze zahraničí, včetně vedoucích osobností, které se angažují v procesu harmonizace a srovnatelnosti doktorského studia v Evropě. Prof. David Gordon, děkan Lékařské fakulty v Manchesteru a prezident Asociace evropských lékařských škol, při zahajovacím ceremoniálu kladl důraz na odbourání rozdílů mezi pojetím a úrovní doktorského studia, především na skutečnost, že jde o vědecké, nikoliv edukační zaměření. Prof. David Gordon velmi bedlivě sledoval průběh obou sekcí, často se účastnil i diskusí ke sdělením a byl přítomen i průběhu hodnocení výsledků a výběru vítězů obou odborných sekcí. Na konec konference přednesl krátkou řeč, ve které vyjádřil obdiv nad odbornou a organizační úrovní a přání, aby mohl být dále v kontaktu s protagonisty konference a využít této aktivity k sjednocení úrovně doktorského studia v Evropě.

Dále se konference zúčastnili jako členové hodnotící poroty prof. Alan Shenkin z Liverpoolu, prof. Peter Soeters z Maastrichtu a v roli pozorovatelů prof. Zdravko Lackovič ze Záhřebu, prof. Jadwiga Mirecka z Krakova a dr. Thorsten Liebers z Drážďan.

Jako nejlepší práce byla vyhodnocena následující sdělení:

Klinická sekce:

1. místo: Mgr. Julia Starková – 2. LF UK Praha („Histone deacetylase inhibitors reveal the role of TEL/AML1 fusion protein in leukaemogenesis“)
2. místo: MUDr. Jiří Minařík – LF UP Olomouc („Monitoring of plasma cell propidium iodide and annexin-V indices in different phases of multiple myeloma“)
3. místo: MUDr. Magdalena Sosnová – 3. LF UK Praha („Bone marrow derived cells in the mouse cornea“)

Předsednictvo konference: zleva prof. Vladimír Palička, prof. Zdeněk Zadák, prof. David Gordon, prof. Ivo Šteiner. Foto Irena Šulcová

Teoretická sekce:

1. místo: Mgr. Lenka Rossmeislová – 3. LF UK Praha („Association of tumor suppressor PML protein with nucleolus in growing and senescent human cells“)
2. místo: Mgr. Eva Brožová – 1. LF UK Praha („NHR-40, a supplementary nuclear receptor is important for embryonic and larval development of *C. elegans*“)
3. místo: MUDr. Tomáš Soukup – LF UK Hradec Králové („Antigenic profile of mesenchymal stem cells isolated from the human dental pulp“)

Autoři prací obou sekcí byli odměněni významnou peněžní částkou, kterou jim ve formě symbolického šeku předali zástupci firmy Johnson & Johnson a Nadace pro rozvoj v oblasti umělé výživy, metabolismu a stárnutí.

Prezentované práce jsou publikovány ve sborníku v anglickém jazyce ve formě rozšířených abstraktů i s grafickou a tabulkovou dokumentací.

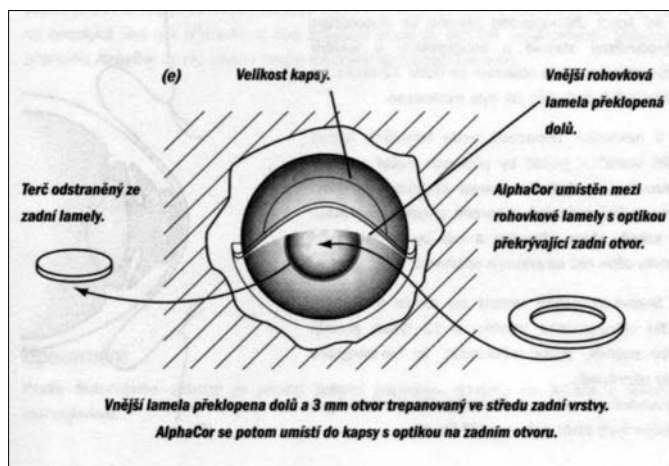
Prof. MUDr. Zdeněk Zadák, CSc.

Vynikající úspěch Oční kliniky Fakultní nemocnice: První implantace umělé rohovky v našem státě

V nedávné době vzbudila zájem odborné veřejnosti, sdělovacích prostředků i pacientů zpráva o implantaci umělé rohovky na Oční klinice. Obrátili jsme se proto na pana prof. MUDr. Pavla Rozsívala, CSc., aby našim čtenářům tuto operaci přiblížil.

Pokusy o náhradu živé tkáně rohovky materiálem umělým trvají již dlouho – první navrhl možnost tzv. keratoprotézy de Quengsy v roce 1789, ale neměl naději na úspěch, vždyť se jednalo o sklíčko ve stříbrném rámečku. Nicméně první implantace skla do rohovky pacienta byla provedena již v roce 1859. V klinické praxi byla zkoušena řada modelů keratoprotézy, ale hlavním problémem je dlouhodobá snášenlivost cizího materiálu v živé tkáni rohovky.

Ve světě se provádí okolo 100 000 transplantací rohovky ročně, ale pro onemocnění rohovky je slepých 10 milionů lidí! Mezi důvody, proč pouze 1 % potřebných dostane transplantát, je nedostatek dárců a také to, že část pacientů není pro klasickou transplantaci vhodná.

Nová generace keratoprotézy, kterou jsme použili u našich pacientů, je výsledkem více jak 10 let výzkumu v Lions Eye Institute v Západní Austrálii. Je to největší výzkumné oční cen-

trum v oblasti, zaměstnává více jak 100 výzkumných pracovníků ve 25 zemích světa.

AlphaCor, jak se umělá rohovka jmenuje, je vyroben z poly (2-hydroxyethyl methacrylátu), neboli PHEMA, která má dlouhou historii biokompatibility, je hydrofilní a flexibilní. Implantát je složen z čiré centrální části a bělavé porézní periferie, která dovoluje prorůstání tkáně rohovky a tím pevné spojení polymeru s živou tkání. Autor sdělení provádí transplantace rohovky od roku 1984 a proto se zákonitě setkal s pacienty, u kterých transplantace rohovky z dárce nebyla možná pro opakovanou rejekci, nesnášenlivost imunoprese nebo primární stav oka (výrazná vaskularizace rohovky aj.). Sledoval jsem dlouhá léta možnosti tzv. keratoprotézy, ale až AlphaCor se zdá splňovat potřeby pacientů výrazně lépe než dosavadní modely. Absolvoval jsem proto v roce 2003 společně s doc. Jiráskovou z Oční kliniky FN specializovaný kurz. Museli jsme překonat řadu problémů. Jedním z nich bylo i to, že firma Cooper Vision, která AlphaCor prodává, nechtěla nejprve implantát

do České republiky dodat (je nutné provést registraci a mít všechny dokumenty v češtině), proto byl první pacient díky laskavosti prof. Bleckmanna, se kterým jsem se seznámil na jedné ze služebních cest do Polska, operován v Berlíně. V roce 2005 má firma již zastoupení v ČR a proto mohly být provedeny první operace v ČR na naší klinice. Zájem je velký a máme již schváleného pacienta i ze Slovenska.

Na obrázku je vytvořena „kapsa“ v rohovce, do které se implantát vloží a rána zašije. Po třech a více měsících se odstraní přední část rohovky, která implantát pokrývá a pacient získá zpět vidění. Je třeba zdůraznit, že se jedná o výjimečnou možnost nápravy poškozeného předního segmentu oka. Je nutná dlouhodobá léčba a ochrana implantátu. Dosud bylo celosvětově takto operováno necelých 300 pacientů, kteří jsou zařazeni do registru a zkušenosti pravidelně vyhodnocovány. Na základě našich výsledků jsme dostali důvěru a možnost školit další lékaře, aby byla metoda dostupná většímu počtu vhodných nemocných.

Prof. MUDr. Pavel Rozsival, CSc.

3. Bilaterální česko-slovenské oftalmologické sympozium s mezinárodní účastí

Bilaterální česko-slovenské oftalmologické sympozium s mezinárodní účastí se konalo již potřetí, takže lze říci, že si tato akce již vydobyla pevné místo v našem kalendáři. Potěšující je, že i v dalších letech bude vzájemné setkávání oftalmologů dřívějšího Československa dále pokračovat, podle rozhodnutí společné schůze výboru České a Slovenské oftalmologické společnosti 22. 9. 2005.

Organizací byla pověřena Oční klinika FN v Hradci Králové, která uspořádala sympozium v nedalekých Poděbradech, historickém místě s lázeňskou tradicí. Součástí sympozia byla Live surgery, sponzorovaná firmou Alcon – operace z Oční kliniky FN v Hradci Králové byly přenášeny do sálu Univerzity Hradec Králové. Téměř sto diváků obdivovalo mistrovství prof. L. Buratta z Milána, jednoho z pionýrů refrakční i kataraktové chirurgie, který patří bezesporu k nejlepším na světě v této oblasti. Doprovodná diskuze mezi operacemi a odpolední přednášky doplnily celkový obraz a každý si mohl odnést vyvážený názor na operační techniku i možnosti nových nitroočních implantátů.

Vlastní sympozium se konalo 23. a 24. září 2005 v kongresovém sále na kolonádě v Poděbradech. Registrovalo se 357 účastníků (104 ze Slovenska), pro které bylo v programu 65 přednášek a 10 posterů pokrývajících problematiku glaukomu, dětské oftalmologie, vitreoretinální, úrazů, kataraktové a refrakční chirurgie. Součástí byl i kurz ultrazvukové diagnostiky. Jako generální sponzor byla tentokrát firma Pfizer Ophthalmics, která společně s dalšími 25 firmami přispěla ke zdaru akce. Sympozium zahájili předsedové obou přátelských oftalmologických společností – prof. MUDr. Pavel Rozsival, CSc., za českou stranu a prof. MUDr. M.G.J. Izák, CSc., za stranu slovenskou. Přednáškový sál byl plný a uvolněnou náladu podtrhla i atmosféra v ulicích města a vzájemná setkání. Nejen odborná část, ale i společenská část se vydařila. Zpívalo se až do časných ranních hodin.

Lze si jen přát, aby tato hezká tradice pokračovala v dalších letech.

Prof. MUDr. Pavel Rozsival, CSc.

Zpráva o 39. kurzu odchlípení sítnice s mezinárodní účastí

Ve dnech 3.–4. září 2005 se konal v Praze 39. kurz odchlípení sítnice, pořádaný již od roku 1991 paní prof. Kreissig z Německa. Lektory bylo 8 profesorů z USA, VB a SNR včetně nestora této problematiky prof. H. Lincoffa, kteří zajišťovali nejvyšší odbornou úroveň. Přednesli celkem 30 přednášek, zaměřených na problematiku diagnostiky a operací sítnice a sklivce. Velkým kladem této akce, pořádané společně s Českou oftalmologickou společností, byla účast 78 oftalmologů z celkem 15 zemí světa, takže jsme měli možnost navázat nové vzájemné kontakty a ukázat naše hlavní město v nejlepší světlo. Atmosféra setkání byla přátelská a pracovní, včetně řady diskusí. Tradiční bylo společné foto účastníků. Paní profesorka byla potěšena poděkováním a květinami, které si odvezla domů. Paní profesorka Kreissig po návratu napsala vysoce kladné hodnocení všech aspektů setkání a vyjádřila přání uspořádat tento kurz v roce 2008 opět v České republice. Věřím, že to bude možné a nová generace oftalmologů bude mít příležitost k rozšíření znalostí této nelehké oblasti.

Prof. MUDr. Pavel Rozsival, CSc.

Odpovědní organizátoři celé akce na závěr, kdy již bylo jasné, že vše proběhlo podle plánu.

Ing. Miroslav Procházka vedoucím Odboru výpočetních systémů FN HK

Na základě konkurzu, který se uskutečnil v květnu t. r., a po doporučení výběrové komise jmenoval ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., s účinností od 1. září 2005 do funkce vedoucího Odboru výpočetních systémů pana Ing. Miroslava Procházku.

Pan inženýr Miroslav Procházka absolvoval v roce 1979 přírodovědné gymnázium v Kostelci n. Orli. Ve stejném roce začal studovat na ČVUT Praha fakultu elektrotechnickou. Zde také v roce 1984 získal titul inženýra. Pak vykonal základní jednorozhodnou vojenskou službu a od roku 1986 začal pracovat ve Výzkumném ústavu potravinářské a chladicí techniky v Hradci Králové jako výzkumný pracovník. Řešil zde různé úlohy týkající se řízení technologických procesů, měření a rozpoznávání obrazu. Seznámil se zde detailně s mikroprocesorovou architekturou firmy Intel včetně práce na vývojových systémech Intellec.

Od roku 1991 přešel do nově vznikajícího soukromého sektoru. U firmy FCC Folprecht Hradec Králové se zabýval návrhy a instalacemi sítí LAN a později WAN, dodávkami serverů Compaq a implementacemi operačního systému Novell Netware. Absolvoval řadu školení ve školicím středisku COMPAQ v Mnichově zaměřených na HW technologie. Získal mezinárodní certifikace Compaq Accredited Systems Engineer (ASE) a Certified Netware Engineer (CNE).

Od roku 1998 byl zaměstnancem FCC Folprecht Praha a Brno. Začal zde pracovat na rozsáhlých zakázkách zejména pro Českou rafinérskou. Navrhoval směry rozvoje rozsáhlé heterogenní sítě zákazníka v oblasti produktů Novell a managementu sítí. Po řadu měsíců zde pak implementoval zadavatelem akceptovaná řešení. Získal zde zkušenosti s prací na rozsáhlých projektech v kolektivu desítek kolegů a partnerů a začal se věnovat i metodice plánování a vedení projektů, vedení pracovních týmu a problematice HelpDesku.

K. 1. 1. 1999 přešel Ing. Procházka v rámci převzetí konsorcia firem FCC Folprecht k nadnárodní společnosti Logica. Pracoval na pražské pobočce firmy Logica na pozicích project manager a konzultant zejména na projektech pro klíčové partnery. Šlo např. o projekty týkající se komplexního řešení bezpečnosti a managementu IT infrastruktury ve Středočeské energetice Praha. Ve společnosti Logica získal Ing. Procházka cenné praktické zkušenosti s interními procesy ve velké nadnárodní společnosti a další praxi v práci na projektech pro klíčové zákazníky.

V květnu 2001 se Ing. Procházka vrátil do Hradce Králové. Pracoval pro firmu Fincom-Materna Communications na pozici Delivery & Development Manager. Vedl zde tým, který provozoval, dohledoval a roz-

víjel firemní infrastrukturu určenou pro zpracování a doručování SMS napojenou na SMS centra všech českých a některých zahraničních mobilních operátorů. Firma také realizovala a provozovala fixSMS centrum pro Český Telecom. Ing. Procházka byl také pověřen komunikací s project managerem komunikačního operátora Materny Dortmund, kde běžela podstatná část firemních procesů.

Od června 2003 dosud pracuje Ing. Procházka ve firmě AGCOM na pozici project manager a vedoucí úseku systémového managementu. Zodpovídá zde za dodávky a podporu systémů založených na implementaci modulů software IBM Tivoli. Tyto systémy nejčastěji dohledují rozsáhlé IT infrastruktury zákazníků. Typickými odběrateli jsou bankovní sektor, velká zdravotnická zařízení, nadnárodní korporace typu Škoda Auto či Philips, Východočeská plynárenská apod.

Přejeme panu inženýru Miroslavu Procházce, aby se mu v náročnou funkci vedoucího odboru výpočetních systémů FN Hradec Králové dařilo a aby ve výkonu této funkce nalezl pracovní i osobní uspokojení.

Odbor personálních vztahů FN HK
a redakce časopisu Scan

Odbor výpočetních systémů FN v roce 2006

Při zabezpečování provozu všech velkých nemocnic je využívána nejen špičková zdravotnická technika, ale v rostoucí míře též „nezdravotnické“ informační a komunikační technologie. Jejich význam se v poslední době zvyšuje i díky jejich stále širšímu využití pro ukládání a zpřístupňování informací o pacientech, výsledků vyšetření apod.

Právě do této oblasti jsme směřovali naše kapacity v roce 2005. Nejrozsáhlejší rozvojovou akcí 2005 byl a je „rozvoj PACS“, v jehož rámci byla asi z hlediska uživatelů nejviditelnější distribuce 130 nových PC a stejného počtu prvotřídních monitorů EIZO na kliniky.

Do konce roku 2005 také bude zprovozněn systém MUSE, který umožňuje vkládat, prohlížet a archivovat záznamy EKG. Na oddělení invazivní kardiologie je rozvíjen systém X-View.

AMIS*H byl rozšířen o subsystém porodnice (vedení porodů), subsystém Novorozenecký a bylo realizováno propojení AMIS-PACS.

Byly realizovány i další projekty – např. vyvolávací systém na PIO, přenášení biochemických výsledků na IZIP a mnohé další.

V létě 2005 se odbor výpočetních systémů přestěhoval do rekonstruované budovy č. 24. Ta je dostatečně dimenzována pro provoz centrálních prvků IT infrastruktury a cenné je, že umožní i další rozvoj IT (informační technologie) infrastruktury dle budoucích požadavků klinik i dalších uživatelů.

I na rok 2006 plánujeme v oblasti naší působnosti další rozvoj, ze kterého budou jako obvykle profitovat především uživatelé námi spravované výpočetní techniky.

Budova Odboru výpočetních systémů.

Foto Ing. Jiří Bobr

A věřte prosím, že všechny akce pečlivě plánujeme tak, aby nároky na součinnost uživatelů byly vždy minimalizovány.

V naší nemocnici už provozujeme téměř 2000 PC. Uživatelé přirozeně očekávají, že i na jejich PC budou udržovány aktuálně použitelné verze software, že se centrální správa postará o zabezpečení PC proti stávajícím i budoucím bezpečnostním hrozbám, že v případě potřeby bude k dispozici vzdálený přístup pro pracovníky helpdesku a podobně. OVS a další útvary zase potřebují mít k dispozici aktuální inventář hardware i software na spravovaných počítačích, možnost automaticky distribuovat požadované software a bezpečnostní záplaty, vytvářet nejrůznější reporty týkající se inventáře HW i SW, mít k dispozici auditovatelné vzdálené připojení za účelem podpory uživatele a mnohé další.

Abychom tyto úkoly mohli splnit, začneme zavádět robustní adresářovou strukturu založenou na MS Active Directory a vybereme a zejména na nová PC zavedeme i Desktop Management System. Nově budovaný adresář bude sloužit i pro budoucí verze řady aplikací. To umožní efektivní správu přístupů a oprávnění pro tyto aplikace. Dále obměníme ta nejstarší PC, která už nejsou schopna spouštět řadu aktuálních aplikací. Finanční možnosti nám v roce 2006 dovolí obměnit asi 100 nejstarších PC. Typicky půjde o ty počítače, které ještě provozujeme pod operačním systémem Windows 9x a které již nelze dostatečně zabezpečit.

Největší investiční akcí roku 2006 bude nepochybně nový ekonomický informační systém. Cílem této veřejné zakázky je návrh, dodání a implementace informačního systému pro evidenci, řízení a realizaci ekonomických procesů ve Fakultní nemocnici Hradec Králové. Je vypsáno výběrové řízení, otevírání obálek proběhne začátkem ledna.

Komplexní bezpečnost naší IT infrastruktury je další neopominutelnou prioritou OVS.

Registrujeme řadu oprávněných požadavků na rozvoj služeb Intranetu a Internetu. I sem zaměříme své úsilí.

A budeme pracovat na i rozvoji dalších oblastí a služeb, jako je například funkčnost AMIS*H, helpdesk, stravovací software Kredit od firmy Anette a mnoho dalších.

Všichni pracovníci odboru OVS mají opravdový zájem na tom, aby uživatelé nemocničního informačního systému měli vždy k dispozici všechny provozované služby v odpovídající kvalitě a dostupnosti.

Závěrem mi prosím dovolu, abych všem čtenářům SCANu popřál do roku 2006 jménem kolektivu OVS hodně zdraví, spokojenosti a pracovních i osobních úspěchů.

Ing. Miroslav Procházka, OVS

Vincenc Morstadt (1802–1875)

Vincenc Morstadt se narodil v Kolíně nad Labem v rodině obchodníka s vínem. V jedenácti letech odešel do Prahy, aby zde studoval piaristické novoměstské gymnázium. Po ukončení gymnaziálního vzdělání se zapsal na pražskou právnickou fakultu, kterou ukončil v roce 1825. Poté se věnoval právnické a soudní praxi. Pracoval na soudu v Lokti, dále v Trutnově a v Hradci Králové, aby svoji právnickou a soudní kariéru zakončil v Praze. Po celou dobu se věnoval kresbě.

Při své kresbě dokonce používal dalekohled, aby docílil co nejvěrnějšího zobrazení. Jeho malby a kresby jsou výjimečným dokumentem doby ve které žil a svojí precizností nám umožňují poznat krásy našich měst, tak jak je viděl a zažil.

Jistě ne náhodou byl u příležitosti slavnostního otevření Lékařské fakulty 25. listopadu 1945 vydán pamětní list s Morstadtovým akvarelem Velkého náměstí v Hradci Králové z roku 1858. Vincenc Morstadt nám umožnil porovnat stav Velkého náměstí s podobou, jak ho známe v současné době.

Mgr. Jiří Štěpán
Kabinet dějin lékařství

15 LET ČASOPISU SCAN

Časopis SCAN vychází 15 let. Není to příliš kulaté výročí, ani příliš dlouhá doba, která by nutila k zpětnému poohlédnutí. A přece je to výročí, které zhodnocení ospravedlňuje. Je to období, kdy šéfredaktorem SCANu byl PhDr. Vladimír Panoušek. Jak se zrodil SCAN? Koncem roku 1990 se ředitel Fakultní nemocnice MUDr. Ivan Drašner rozhodl uvést do života časopis společný pro Fakultní nemocnici HK (FN) a Lékařskou fakultu UK (LF). Jeho rozhodnutí bylo moudré, téměř státnické. Mělo zdůraznit propojení obou institucí v jeden úzce spolupracující celek. Tato spolupráce je trvale mimořádná a dále se rozvíjí. Ředitel FN požádal PhDr. Panouška, aby se stal šéfredaktorem časopisu.

První číslo dvojměsíčníku vtipně nazvaného SCAN vyšlo v roce 1991. Dr. Vladimír Panoušek, kterého úmrtí 22. října 2005 vyrvalo z našeho středu, vtiskl časopisu jedinečnou tvář. Funkci šéfredaktora plnil zpočátku jako zaměstnanec Psychiatrické kliniky a pokračoval v ní i po přechodu do důchodu, téměř až do svého úmrtí. SCAN se stal dr. Panouškovi vším, koníčkem, „hýčkaným dítětem“, kterému věnoval s nadšením a láskou veškerý svůj um a díky harmonickému prostředí a pomoci rodiny i svůj čas. Jako doktor filozofie, hluboce vzdělaný ve filozofii, v psychologii, ale i v historii a s úzkým vztahem k umění a literatuře, ve SCANu nepřinášel pouze informace ze života FN a LF, ale i filozofická zamyšlení nad problémy současného světa. Promítly se do desítek jím sepsaných úvodníků, sloupců „Slova k zamyšlení“ a fejetonů, uveřejňovaných pod pseudonymem Luděk Ledříček. Napsal však i desítky dalších článků věnovaných dění v nemocnici. Podařilo se mu získat pro spolupráci příslušníky z FN, LF, ba i z kruhů uměleckých. Z těch, kteří do SCANu pravidelně přispívali, jmenujme alespoň Mgr. Libuši Plášilovou, doc. Herberta Hanuše, prof. Ladislava Chrobáka, doc. Leoše Hegera, Mgr. Pavlu Koritenskou, doc. Antonína Hlavu, doc. Františka Dohnala a z mimohradeckých Jana a Marcelu Smitovy. Autorům, kteří do SCANu přispěli, byly ovšem desítky a není možné všechny vyjmenovat. Snad pisatelé prominou.

SCAN je časopisem v každém ohledu mimořádným a nelze ho srovnat s žádným jiným periodikem s podobným zaměřením. Přinášel zprávy nejen o současném dění ve FN a na LF, ale jsou v něm i cenné údaje z historie obou institucí, ze zdravotnictví města Hradec Králové a východních Čech. Ředitel fakultní nemocnice v něm informoval o otázkách a záměrech úzce se dotýkajících chodu nemocnice, jako byly veřejné obhajoby rozvojových záměrů klinik při přípravě rozpočtu FN, údaje o tom, co stojí nemocnici jeden pracovník, ale mohli jsme si přečíst i o jeho zkušenostech z dvouletého vedení nemocnic ČR nebo zprávu o jeho účasti na třítýdenním kurzu v Holandsku v roce 2001 věnovanému zdravotnictví v Evropské unii a přípravě vstupu naší země a dalších zemí střední a východní Evropy do Evropské unie.

V sérii článků „Kliniky se představují“ jsme se dovídali o historii jednotlivých klinik a oddělení a výsledcích jejich práce. SCAN přinášel oslavné články u příležitosti kulatých výročí významných představitelů LF a FN a zachycoval především jejich zásluhy o rozvoj oboru, který představovali. Referoval o úspěších našich lékařů v cizině, o jejich vystoupeních na mezinárodních kongresech, konferencích a symposiích. Nemuseli to být jen čelní představitelé klinik a ústavů. Byl to i např. MUDr. Pavel Žák, lékař z Oddělení klinické hematologie, který v Moskvě předvedl

první úspěšnou implantaci venózního portového systému a zacvičil v této metodě tamní lékaře. Dokumentoval tak vysokou úroveň naší fakultní nemocnice. SCAN informoval o Studentských vědeckých konferencích, o Vědeckých konferencích Lékařské fakulty a Fakultní nemocnice a o mezinárodních kongresech a akcích, na nichž prezidenty byli naši vědečtí pracovníci. Dovídali jsme se zde o úspěšných pobytech našich studentů a lékařů na zahraničních univerzitách, na prestižní Mayo Clinic v Rochesteru v USA, v Royal Liverpool and Broadgreen Hospitals, v Groningenu a na dalších univerzitách, kde naši studenti překvapovali nasazením, zájmem a znalostmi. Pravidelně zde byly zprávy o velmi úspěšných Královéhradeckých ošetrovatelských dnech. Se zájmem jsme si přečetli články Mgr. Heleny Bielikové o akcích Speciální základní školy při Fakultní nemocnici. Prožívali jsme spolu s pedagogickými pracovníky této školy radost při otevření „dětského hřiště snů“ a parčíku vedle Dětské kliniky. O činnosti a akcích Stomatologické kliniky nás pravidelně informovala její přednostka doc. Hubková. Ve SCANu jsme se dočetli o významných návštěvách v naší nemocnici, jakou byla návštěva prezidenta ČR Václava Klause 28. února 2005 na Neurologické klinice, návštěva delegace polského Sejmu a návštěvy zahraničních vědeckých pracovníků, spojené mnohdy s jejich přednáškami. Redakce SCANu je velmi vděčná Mgr. Libuši Plášilové a Mgr. Pavle Koritenské za historicky fundované články z historie královéhradeckého zdravotnictví a z výstavby hradecké nemocnice a za články, ve kterých nám přiblížily tak významné a zasloužilé lékaře, jakými byli Karel Rokitanický, Otakar Srdínko, František Cyril Kamperlík, Leopold Batěk, Otakar Klumpar, Bedřich Honzák, lékařská rodina Eiseltů a další. Doc. František Dohnal nám kromě jiných článků se vztahem k vojenskému zdravotnictví přiblížil první pravomocí 23 československých lékařů v Oxfordu v roce 1943.

Nebýt SCANu, většina z nás by neměla potuchu o technickém zázemí nemocnice, bez kterého by nemohla fungovat, o provozu prádelny, činnosti stravovacího odboru, o problematice potrubní pošty a dalších úsecích technického zázemí.

Na stránkách SCANu vyjadřovalo vedení nemocnice po děkování dlouholetým pracovníkům odcházejícím do důchodu a seznamovalo čtenáře s pracovníky jmenovanými do různých funkcí.

SCAN by nebyl tím, čím byl, pokud by se v něm neobjevovaly zprávy z kulturního dění na fakultě a ve fakultní nemocnici, o pravidelných jarních koncertech na fakultě, na kterých vystupovali naši přední umělci, o adventních koncertech na Ortopedické klinice, o pravidelných výstavách a vernisážích uměleckých děl a fotografií na fakultě pořádaných zásluhou dr. Bavora. Časopis byl obohacován fotografiemi Zdeňka Menece, Vratislava Šustila, Jana a Marcelu Smitových a reprodukcemi z umělecké tvorby dr. Josefa Bavora, Jaroslava Chebena, dr. Petra Balíčka a Jana Dingy.

Velmi oblíbené byly články „Země objektivem Jana Smita“ doprovázené zasvěceným poutavým textem.

Podobně, jak je tomu v některých lékařských časopisech, ve SCANu nás obveselovaly historiky a anekdoty o profesorech, lékařích a studentech LF a FN, uveřejňované pod záhlavím „Královéhradecké evergreeny“.

Velkou zásluhu o vzhled SCANU má knižní grafik a nakladatel Miroslav Všečeka, který pečlivě vážil úpravu a zařazení každého článku. A vězte, byla to mnohdy práce úmorná.

Dík za to, že SCAN po patnáct let vycházel, patří oběma ředitelům FN, MUDr. Ivanu Drašnerovi, z jehož podnětu časopis vznikl, doc. MUDr. Leoši Hegerovi, CSc., který do SCANu pravidelně přispíval a trvale a významně ho podporoval, děkanům Lékařské fakulty, doc. Karlu Bartákovi, prof. Ivo Šteinerovi a prof. Vladimíru Paličkovi.

SCAN završil své patnáctileté trvání. Dostávalo se mu příznivého přijetí a hodnocení i na mimohradeckých fakultách, ba i v cizině. Šířil a propagoval dobré jméno naší fakulty a fakultní nemocnice. Byla to hřívna, která by neměla být ztracena.

*Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.
Kabinet dějin lékařství*

Na stáži v Královské liverpoolské univerzitní nemocnici

Jako každé léto i letos měla naše fakulta možnost vyslat dva studenty na klinickou stáž do Královské liverpoolské univerzitní nemocnice (The Royal Liverpool University Hospital). Výběrové řízení tentokrát určilo dvě studentky 5. ročníku – Martinu Pelikánovou a Ludmilu Krabsovou.

V polovině července, týden po teroristických útocích ve Velké Británii, jsme se společně autobusem vydaly do mimořádně hlídaného Londýna a poté do poklidného Liverpoolu, abychom zde strávily následujících šest neděl. V Liverpoolu jsme se setkaly s dalším studentem, Syřanem Ramim, se kterým jsme poté tvořili nerozlučnou trojici.

V průběhu prvního týdne stáže jsme absolvovali nezbytné formalisty, včetně kontroly našich zdravotních výsledků. Denně jsme docházely do výukového centra, kde jsme se účastnily několika přednášek z interní medicíny a kurzů informatiky. Dva dny jsme si nacvičovaly na figurínách správné odebírání žilní krve, arteriálních krevních plynů, zavedení intravenózní flexily a cévkování muže.

Poté se naše cesty rozdělily, každá jsme byla na jiném chirurgickém oddělení.

Martina

Druhý a třetí týden jsem strávila na oddělení cévní chirurgie ve skupině konzultanta J. Brennana. Mým vedoucím lékařem se stal doktor R. Fisher, kterého jsem prakticky denně následovala na operačním sále, kde jsem také mnohokrát asistovala. Považovala jsem to za ohromnou výhodu, jelikož jsem tak získala mnoho teoretických a praktických zkušeností, přičemž pro místní lékaře mého věku je téměř nemožné se na operační sál bez dostatečných zkušeností dostat, natož asistovat.

Mezi operační výkony, jichž jsem se aktivně účastnila, patřily distální bypasy (ileofemorální, femoropopliteální, atd.), amputace dolních končetin, karotické endarterektomie a různé chirurgické zákroky prováděné na aortě, nejčastěji však rekonstrukce aneuryzmat břišní aorty. Také jsem měla možnost přihlížet několika operacím využívajících endovaskulárních event.

Cvičné odebírání krve.

Hlavní dominanty Liverpoolu - Liver Building a Pier Head Building.

kombinovaných přístupů. V paměti mi snad navždy uvízne 14hodinový, naštěstí úspěšný, pokus o záchranu pacienta s akutní rupturou břišního aneuryzmatu, který se řešil kombinací otevřeného i endovaskulárního postupu.

Druhou část své stáže, tj. čtvrtý až šestý týden, jsem absolvovala na kardiologickém oddělení pod vedením dr. S. Saltissiho, který mě hned při prvním rozhovoru příjemně překvapil svou znalostí Lékařské fakulty v Hradci Králové. Hned v pondělí jsem byla seznámena s chodem oddělení a odpoledne jsem strávila na kardiologické ambulanci. Úterý dopoledne jsem přihlížela diagnostickým katetrizacím koronárních artérií a po obědě následovala velká vizita na lůžkovém oddělení. Ve středu jsem měla možnost nahlédnout na jednotku akutní medicíny, speciální pro akutní srdeční příhody. Ve čtvrtek dopoledne jsem sledovala dr. Saltissiho při provádění transezofageálního ultrazvuku srdce a odpoledne jsem strávila opět na ambulanci. V pátek se obvykle konal kardiologický seminář, kde se diskutovala různá kardiologická témata. Tento týdenní rozvrh se opakoval celé tři týdny, a tak jsem získala možnost začlenit se do již zaběhnutého chodu kardiologického oddělení, sledovat diagnostické i terapeutické postupy a setkat se se zajímavými případy a klinickými nálezy.

Lída

Druhý a třetí týden stáže jsem se stala členem týmu profesora Suttona na všeobecné chirurgii, který se zabýval především hepatopankreatikobiliární chirurgií. Proto se na oddělení starali hlavně o pacienty s akutní pankreatitidou, akutní cholecystitidou, cholelitiázou a karcinomem pankreatu.

Téměř denně jsem byla na operačním sále, kde jsem některé dny také asistovala. Mezi nejčastější výkony patřily laparoskopická cholecystektomie, laparoskopická sonografie a staging karcinomu pankreatu, Whippleova operace, reparace umbilikální a inguinální kýly, revize laparotomie, splenektomie a další.

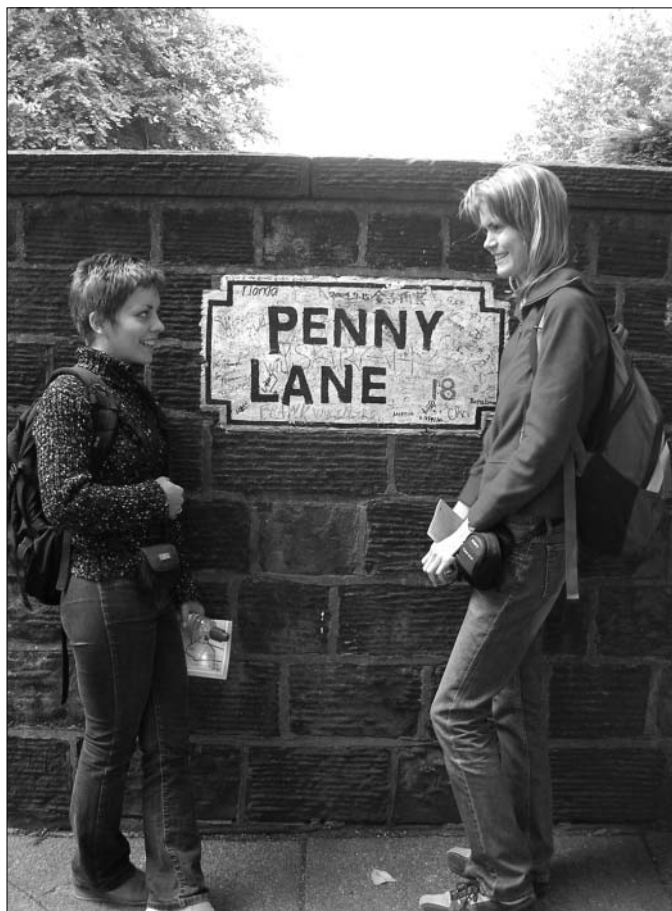
Zaujal mě pro mne nový způsob terapie akutní nekrotizující pankreatitidy, tzv. miniinvazivní laparoskopická nekrosektomie. Touto metodou se elegantním způsobem odstraňují nekrotické hmoty pankreatu. Ve srovnání s klasickou operací přitom není tento zákrok pro pacienta téměř vůbec zatěžující.

Velice hodnotné pro mě bylo seznámení s konzultantem panem Lloyd Jonesem, který mě po dva dny vzal jako plnohodnotného asistenta na operační sál. Naše setkání vedl vždy jako kvalitní celodenní výuku teoretické i praktické chirurgie, ve které kladl důraz na komplexní péči o pacienta. Nutno dodat, že z jeho rad, triků a poznatků budu ještě dlouho těžit a patří mu můj upřímný obdiv a dík.

V průběhu čtvrtého až šestého týdne jsem změnila své působíště na akutní medicínu. Toto oddělení bylo součástí většího komplexu záchranné jednotky Emergency. De facto interní oddělení bylo unikátní tím, že sem byli přijímáni pacienti s akutními problémy a exacerbacemi chronických nemocí, lidé, kteří byli do nemocnice dopraveni sanitkou. Po stanovení diagnózy, nasazení léčby a ustálení jejich zdravotního stavu byli posláni domů nebo přeloženi na specializované oddělení, rehabilitační pracoviště či byli doléčeni v nemocniční péči.

Každý den probíhala vizita, kde konzultanti mě a mladé lékaře zkoušeli z rozličných kapitol interny i chirurgie, testovali naše diferenciálně diagnostické uvažování a znalosti rentgenologie, EKG a terapie. Po skončení vizity jsem pomáhala s plněním úkolů, které mladí lékaři dostali, nebo mě konzultant dr. Almond brávil do jeho ambulance, kde obvykle ve zkoušení a výuce pokračoval.

Víkendy jsme společně (Martina, Lída i Rami) trávili především výlety a poznáváním Liverpoolu a jeho okolí. Nejprve jsme prozkoumávali krásy Liverpoolu, chodili po stopách legendárních Beatles, odpočívali v parcích, tu a tam navštívili muzeum či galerii a obdivovali anglické katedrály. Když už jsme se ve městě docela dobře vyznali, postupně jsme se od něj vzdalovali

Po stopách Beatles.

Maják na Wirralu.

a vydávali se přes řeku Mersey na sousední poloostrov Wirral, či se brouzdali písčnými dunami na sever od Liverpoolu.

Nezapomenutelné zážitky nám připravilo starodávné městečko Chester se stovkami hrázděných domků, typickou gotickou katedrálou, starodávným mostem přes řeku Dee, hradbami obkružujícími celé starobylé centrum a velmi moderním závodistištěm pro koně.

Další vskutku královský pocit jsme zažili na hradě Conwy ve Walesu, který je od Liverpoolu co by kamenem dohodil. Strategicky umístěný hrad nechal postavit král Edward při dobývání Walesu ve 12. století. Nutno dodat, že ztráty nezávislosti Welshané dodnes hořce litují, stejně jako Skoti a Irové, a při každé příležitosti zasněně utrousí: „Kdybychom tenkrát vyhráli...“ Welshké městečko Llandudno na nás dýchalo svou poklidnou, dalo by se říci až téměř středomořskou atmosférou, k čemuž přispívaly i místní nádherné zahrady.

Všude jsme potkávali milé lidi, kteří se s námi rádi dávali do řeči a vyprávěli své příběhy, a tak jsme měli možnost zasmát se s první láskou Paula McCartneyho či zváznět s příbuzným George Harrisona. „Liverpooldílání“ nám vždy pomohli a poradili, ať šlo o cesty či místní zvyklosti. Inu není nad radu lidí, kteří svému Liverpoolu a hlavně svému nářečí rozumí ze všech nejlíp.

Závěrem nutno zmínit, že jsme v liverpoolské nemocnici prošly zajímavou a tvrdou školou, potkaly nespočet zajímavých a chytrých lékařů, z nichž každý v nás zanechal novou informaci, jiný pohled na daný problém, změnil postoj k pacientům či nás naučil novou dovednost.

Naše poslední slova na úplný závěr patří Nadaci profesora Zdeňka Zadáka, která nám finančně významně přispěla a umožnila absolvovat tuto stáž. Chtěly bychom proto Nadaci profesora Zadáka velmi poděkovat.

Martina Pelikánová a Ludmila Krabsová

O jedné z obou studentek dostala fakulta toto zhodnocení jejího pobytu na Lékařské fakultě Univerzity v Liverpoolu: „...Má skvělou budoucnost v medicíně a již nyní, v tomto časném období, dříve, než studium skončila, prokazuje operační dovednost, která vysoce překračuje, co bychom normálně čekali u studenta vstupujícího do posledního pregraduálního roku medicíny. Jestliže je studentkou pregraduálního studia Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové, můžete být hrdi na vámi docílené výsledky a zbytek Evropy se má od vás hodně čemu učit.“ Dodejme, že podobná hodnocení našich studentů nejsou ojedinělá.

Mr. W. Lloyd-Jones, Consultant Surgeon
Cc Undergraduate Dean, Faculty of Medicine
University of Liverpool

55. kongres Mezinárodní federace studentů medicíny (IFMSA) v Hurghadě

31. července jsem ráno rakouskými aerolinkami (Austrian airlines) letěla z Prahy do Vídně a odtud do Káhiry, odkud jsem autobusem pokračovala do místa konání kongresu. Po šesti hodinách jsem přijela do Hurghady, která patří mezi nejoblíbenější a nejznámější přímořská turistická letoviska na břehu Rudého moře. Pyramidy jsem ale viděla jen z letadla a na koupání v Rudém moři jsem měla necelé dvě hodiny. Co jsem tam tedy dělala?

Foto Bc. Michal Pavlíček

První srpnový týden (1.–7.8. 2005) se v egyptské Hurghadě konal 55. kongres Mezinárodní federace studentů medicíny International Federation of Medical Students Associations (IFMSA). IFMSA je nevládní neziskovou organizací a je uznávaná Organizací spojených národů jako mezinárodní fórum studentů medicíny. Federace funguje na bázi dobrovolnosti a čítá více než 800 000 členů z 86 různých zemí. Jejich zástupci se scházejí dvakrát ročně (v březnu a v srpnu) na tzv. General Assembly.

Původním cílem IFMSA, pro který byla roku 1951 založena, bylo umožnit studentům medicíny vyjet na odbornou stáž do zahraničí. Nyní se každým rokem výměnných programů IFMSA (preklinických, klinických i vědecko-výzkumných) účastní zhruba 8 000 studentů ročně a tisíce dalších pracují na projektech týkajících se mezinárodního vědeckého výzkumu, veřejného zdravotnictví, lékařského vzdělávání, ochrany lidských práv, problematiky pomoci uprchlíkům, boje proti pohlavním chorobám včetně AIDS a boje za reprodukční zdraví.

V České republice je IFMSA zastoupena od roku 1993 jako IFMSA Česká republika (IFMSA CZ). Působíme na všech sedmi lékařských fakultách a mezi naše hlavní aktivity patří organizace studentských stáží – ročně jich máme okolo tří set. Tyto stáže fungují na bilaterálním principu, což znamená, že za každého studenta – cizince, kterého v ČR přijmeme, může vyjet ekvivalentně český student do zahraničí. Hostitelská strana zajišťuje zdarma ubytování, stravu i čtyřtýdenní stáž na oddělení fakultní nemocnice pod vedením zkušených lékařů. Královéhradecká lékařská fakulta letos vyslala do zahraničí 33 českých studentů a přijala 31 zahraničních studentů na Klinice chirurgické, kardio-

chirurgické, urologické, ortopedické, anesteziologické, otorinolaryngologické, dětské, oční, gynekologické a porodnické, neurologické, interní, plicní, kožní a radiologické a na Ústavu histologie a embryologie.

V Hurghadě se sešlo na šest set studentů medicíny ze všech kontinentů. Program byl velmi nabitý a pracovní den trval pravidelně 16 hodin či více. Jednalo se o administrativních záležitostech nutných pro hladký běh federace, pořádaly se workshopy,

Foto autorka

na konkrétních problémech se pracovalo v menších skupinách a výborech, podepisovaly se smlouvy o stážích pro příští sezónu, probíhala nejrůznější školení, prezentovaly se humanitární i vzdělávací projekty a také se volili představitelé IFMSA pro nadcházející rok. Přidruženým tématem kongresu byly tentokrát „Millennium Development Goals“ a k nim se vázal doprovodný program (diskuze, přednášky, vystoupení hostů, výstava, filmová představení a další, včetně 12. vydání časopisu Medical Student International, zaměřeného výhradně na problematiku MDG).

Pro IFMSA CZ pracuji už od 2. ročníku a dva roky působím jako národní koordinátorka klinických stáží, takže kongres v Egyptě pro mě nebyl první zkušeností. Přesto byl pro mne osobně jedinečný – byla jsem na něm zvolena na místo Director of Professional Exchange pro rok 2005/2006. Jedná se o nejvyšší pozici v oblasti klinických stáží a do kompetencí spadá řízení celého výboru na nadnárodní úrovni (se sedmi tisíci klinických stáží ročně se jedná o největší studentský výměnný program na světě) a zastupování IFMSA při jednání s externími partnery. Následující rok bude bezpochyby velmi náročný, ale také zajímavý a plný nových zkušeností a zážitků. Snad se mi moje nové povinnosti podaří úspěšně skloubit se závěrečným ročníkem studia stomatologického oboru.

Ráda bych poděkovala LF UK v Hradci Králové za finanční podporu, která mi umožnila zúčastnit se předkongresového zasedání výkonné rady IFMSA, a všem lékařům, kteří letos i v minulých letech umožnili stáže zahraničních studentů na jejich pracovišti.

Vendula Nováková, studentka 5. ročníku stomatologie

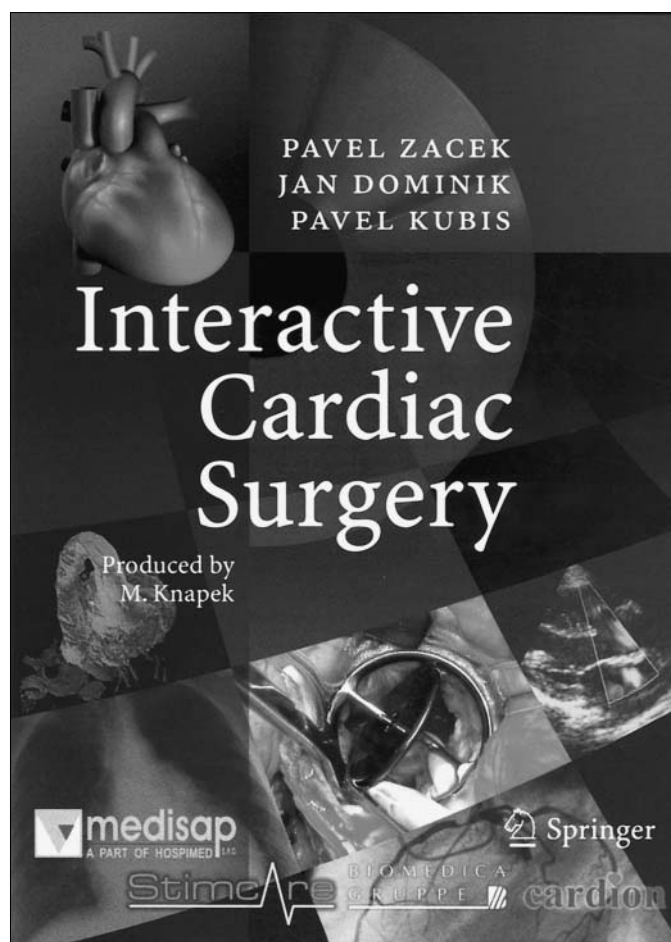
Interaktivní kardiokirurgie na DVD-ROM v nakladatelství Springer

INTERACTIVE CARDIAC SURGERY ON DVD-ROM, SPRINGER 2005, ISBN: 3-540-23825-5

V lednu letošního roku vydalo nakladatelství SPRINGER Heidelberg elektronickou učebnici kardiokirurgie na DVD nosiči „Interactive Cardiac Surgery“, jejímiž autory jsou lékaři Kardiokirurgické kliniky LF UK a FN MUDr. Pavel Žáček, Ph.D., prof. MUDr. Jan Dominik, CSc., a MUDr. Pavel Kubiš, který dnes působí na chirurgickém oddělení v Opočně, a dále kolektiv třinácti specialistů především z řad lékařů Fakultní nemocnice Hradec Králové. Titul je upraveným a doplněným překladem multimediálního atlasu Interaktivní kardiokirurgie (Grada Publishing, Praha 2003), který získal Cenu rektora Univerzity Kalovy za rok 2003 a rovněž cenu nakladatelství Grada za tentýž rok.

Myšlenka shrnout rozsáhlý obrazový materiál, odborné ilustrace, operační fotografie a edukační schémata v ucelený elektronický publikační projekt se zrodila v hlavách autorů již před několika lety. Je zajímavé, jak zadaný úkol a chuť využít možností elektronického média k širokému interdisciplinárnímu přístupu si v průběhu práce na projektu vynutily jeho rozšíření ve vyčerpávající kompendium nejen vlastního oboru kardiokirurgie, ale i úzce souvisejících okruhů kardiologie, srdeční morfologie, patofyziologie a patologie a zejména všech dostupných diagnostických zobrazovacích metod. Výsledkem je neobyčejná celistvost díla: koncizní text shrnuje u každého tématu současné poznatky v oblouku klinického uvažování od etiologie, morfologie a patofyziologie přes diagnózu k možnostem, způsobům a výsledkům chirurgické léčby. Vizuelní složka dodržela náročné zadání a doprovází text v plném rozsahu. Divákovi jsou nabídnuty anatomické ilustrace, animovaná schémata a trojrozměrné modely, histologické a patologické preparáty, statické a dynamické záběry z echokardiografických, RTG, CT, MRI, angiografických a řady dalších vyšetření a především rozsáhlé cykly brilantních makrofotografií z operačního pole. DVD ROM přináší celkem 1270 obrázků a 250 videosekvencí. Dílo tak přináší strukturovanou informaci nejen kardiokirurgovi, ale díky svému holistickému konceptu rovněž – a neméně užitečně – i kardiologovi, echokardiografistovi, chirurgovi před speciální atestací, odborníkům v oblasti zobrazovacích metod zaměřených na nemoci srdce a velkých cév a v neposlední řadě i studentům pregraduálního studia. Neméně užitečně proto, že překlenout určitou hrozbu atomizace medicínského poznání v současné explozi poznatků a nových dat bylo jedním ze základních tvůrčích předsevzetí autorů projektu.

Mimořádný obsahový rozsah a holistický interdisciplinární přístup díla vedly redakci nakladatelství SPRINGER v Heidelbergu k nabídce na publikaci anglické verze této elektronické monografie. Pro autory to znamenalo prestižní ocenění jejich díla, ale také náročnou výzvu k převodu tak rozsáhlého projektu do angličtiny. Specifikem byl velmi hutný

odborný text, umístěný na desítkách programových úrovní a obsahující speciální terminologii z mnoha medicínských oborů, stovky popisků, šipek a animovaných fází. Autorskému týmu se podařilo zhostit se tohoto úkolu během šesti měsíců horečné práce. Satisfakcí potom bylo uznání heidelberské redakce, z jejíž strany již nebyly nutné žádné korekturní zásahy. Velkou zásluhu na zdaru převodu měl i Ing. Miroslav Knápek, softwarový specialista, který zabezpečil dokonalou funkčnost elektronického multimediálního projektu.

Nakladatelství SPRINGER rozšiřuje nyní tento titul vzniklý na půdě Fakultní nemocnice Hradec Králové ve své celosvětové marketingové síti a současně je nabízen i prostřednictvím řady dalších internetových e-bookshopů (<http://www.stmbooks.co.uk>, <http://bookshop.blackwell.co.uk>, <http://www.cardiotext.com> aj.). Díky této propagační podpoře se autoři mohli těšit pozitivní odezvě mnoha respondentů, v neposlední řadě i zájmu o tuto edukační pomůcku od pořadatelů mezinárodních edukačních kurzů European School for Cardio-Thoracic Surgery a International Heart School – Bergamo.

Vyžádáno redakcí SCANU

Navštívili jste v salonu republiky salonní nemocnici?

Vánoční nálada v nemocnici.

Foto Eva Vídeňská

Že nevíte, která to je? Nu přeci Fakultní nemocnice v Hradci Králové. Co mne vedlo k sepsání tohoto článku? Výrok nemocné, která po léta dochází do poradny: „Ta nemocnice je teď ale krásná. Řeknu manželovi, abychom si sem v neděli vyšli na procházku.“ Tím zároveň vyjádřila, jak i na mne vzhled naší nemocnice působí.

Masaryka, který nemocnici navštívil 24. května 1929. Na protější stěně jsou dvě pamětní desky, které připomínají mnohem smutnější události. Jedna je věnovaná MUDr. Karlu Milostnému, sekundárnímu lékaři rentgenologického oddělení, popravenému v Berlíně 8. 9. 1943, a doc. MUDr. Jiřímu Frantovi, přednostovi očního oddělení, který zemřel v na-

Vstupní areál nemocnice.

Pavilon neurochirurgie.

Nebudu se věnovat příliš historii nemocnice a jednotlivých pavilonů. O tom napsala ve SCANu několik historicky fundovaných článků Mgr. Pavla Koritenská. Pokusím se zachytit dojem, kterým nemocnice na příchozího zapůsobí.

Přijeli jste autem? Zaparkujte na „noblesním“ parkovišti (takto ho nazval v jednom článku doc. Hlava) vlevo od vchodu do nemocnice. Vzrostlé, hustě vedle sebe vysázené smrky a živý plot oddělují parkoviště od živé, dvouproudové silnice. Octli jste se v jiném světě, tak odchylném od doby, kdy si ve čtyřicátých letech minulého století na velmi zanedbané okolí nemocnice stěžovali královéhradečtí občané.

Nemocnice se svými dvaceti třemi pavilony a dalšími budovami představuje dnes malé městečko s parkovou úpravou, se zelení stromů, keřů a travnatých ploch.

Široký sloupový vchod pro pěší, dříve sloužící jako vjezd pro auta, má stěny a sloupy obložené šumavským mramorem. Teď v předvánoční době září nad vchodem girlanda barevných žárovek a nad ní obrys vánočního stromku.

Vlevo ve vchodu je na stěně umístěna pamětní deska zobrazující prezidenta Československé republiky Tomáše Garrigue

cistickém vězení v Brandenburgu 2. února 1945 na celkovou tělesnou vyčerpanost. Druhá deska připomíná Josefa Vaňka, předsedu Okresní správní komise a nemocničního referenta, zastřeleného nacisty 5. 6. 1942 v Pardubicích.

Ohlédneme-li se ve vchodu zpět, zahlédneme teď v zimě skrze větve bříz dominanty města Bílou věž a věže katedrály Sv. Ducha.

Vstupujeme do nemocnice. Před námi se otevřelo široké a dlouhé nádvoří s krátce přistřiženým trávníkem a skupinkami keřů a smrků, lemované dlážděným chodníkem s lavičkami, umožňujícími klidné odpočínutí. Cesta pro auta je oddělena vysokým, hustým z tisu střiženým živým plotem a okrasnými stromky – sakurami. Skupina smrků na konci travnaté plochy částečně překrývá pavilon I. interní kliniky. Po levé straně kliniky nás zaujmou dva štíhlé, vzrostlé smrky. Na jednom z nich a dvou sakurách proti vchodu září teď desítky barevných žárovek, které v nás navodí vánoční náladu.

Kolem ústředního nádvoří jsou umístěny pavilony. Po pravé straně jsou to opravené pavilony současné Ortopedické kliniky a Kliniky oční a otorinolaryngologické. Mezi Klinikou

Bývalý pavilon Kliniky gerontologické a metabolické.

oční a ortopedickou na nás dýchne historie. Pod kanadskou břízou stojí dva kamenné kvádry s letopočtem 1790 a s vytesanými písmeny K. K. F., které jsou zkratkou německého označení kaiserliche königliche Festung (císařská a královská pevnost), jak si můžeme přečíst na tabulce umístěné u kamenů. Jde o hranici dřívějšího pevnostního území.

Na protější straně nádvoří na nás svým vzhledem příjemně zapůsobí zrekonstruovaný pavilon Porodnické a gynekologické kliniky, slavnostně otevřený 5. září 2003. Před klinikou na travnatém ostrůvku uprostřed okrasných dřevin stojí pískovcová socha zdravotní sestry s dítětem v náručí od Jana Wagnera a Marie Wagnerové. Pokračujeme-li dále po levé straně k Interní klinice, můjme Stomatologickou kliniku, zrekonstruovanou z dřívější hospodářské budovy a slavnostně otevřenou 1. března 2002. Stomatologická klinika se tak dočkala po mnohém přemísťování důstojného stánku. Poslední budovou na levé straně je budova ředitelství Fakultní nemocnice. Ohlédněme se zpět ke vchodu, abychom se potěšili pohledem na dva vysoké krásné smrky po obou stranách vchodu, myslím, že by mohly sloužit i jako vánoční stromy republiky. Od Interní kliniky můžeme pokračovat vpravo parčíkem k posluchárně Fingerlandova ústavu patologie a k Infekční klinice. Pokud se dáme doleva, všimneme si na levé straně lékárny, která po přestavbě dle názoru vedoucího lékárny Mgr. Jiřího Kotláře vyhovuje všem požadavkům, kladeným na moderní lékárenské pracoviště. Můjme malé parkoviště po levé straně a již se nám otevřel přes březový parčík pohled na Pavilon interních oborů, který dostal prestižní titul Stavba roku 2005. Kolmo na Pavilon interních oborů je orientováno nové Výukové centrum Lékařské fakulty, které bylo otevřeno 21. listopadu tohoto roku u příležitosti oslav 60. výročí založení Lékařské fakulty. Je spojené s interním pavilonem krátkou chodbou. Velmi zajímavé je architektonické řešení stavby, kdy střechu tvoří železobetonové skořepiny ve tvaru elips, stoupajících od Pavilonu interny a klesajících po dosažení vrcholu obloukovitě k zemi. Podíváme-li se doprava, je před námi na vyvýšeném místě bývalý pavilon Kliniky gerontologické a metabolické, první kliniky tohoto druhu u nás.

Pavilon interních oborů je spojen nadzemními chodbami vpravo s dialyzačním střediskem, předaným do provozu 31. ledna 2001, a směrem dozadu s novým šestipatrovým Onkologickým pavilonem prof. Jana Bašteckého, nejmodernějším v našem státě, jehož stavba byla dokončena v květnu 1997. V pavilonu našly své sídlo Klinika onkologie a radiologie, Oddělení klinické hematologie a Oddělení nukleární medicíny.

Za Onkologickým pavilonem je personální restaurant, ve kterém se denně stravuje průměrně 1550 strávníků. V dnešní podobě byl dán do provozu v roce 1992. Pokud vás překvapí, že

hovoříme o restaurantu a ne o jídelně, pak vězte, že by se za něj nemusel stydět mnohý z hotelů.

Proti Onkologickému pavilonu je Pavilon Jana Bedrny z roku 1985 s Klinikami chirurgickou, kardiochirurgickou a urologickou.

Orientaci v nemocnici usnadňují názorné, vhodně rozmístěné orientační plány a ukazatele.

Při výčtu pavilonů nelze opomenout pavilon Dětské kliniky, výstavný pavilon Neurochirurgické kliniky, první v našem státě a budovy laboratorních oborů (mikrobiologie a imunologie, Ústavu klinické biochemie a diagnostiky a hematologická laboratoř). Všechny budovy jsou zasazeny do parkové úpravy s lavičkami.

Bohatá výstavba, ke které došlo hlavně po roce 1990, se dělá s pečlivým zohledněním existujících stromů a nové jsou vysazovány. Mezi jednotlivými pavilony tak vzniklo několik parčíků s lavičkami. V parčíku vpravo od Dětské kliniky je „dětské hřiště snů“, kde dominantu tvoří hrad se dvěma věžemi, palisádami, provazovým mostem a skluzavkou. Dole „pod hradem“ ve stínu stromů je pískoviště a dokola citlivě umístěny lavičky.

Travnaté plochy o celkové ploše 135 tis. m² jsou v létě i na podzim pečlivě udržovány, v létě sekačkami, na podzim shrabováním listů. Čtyři pracovníci se starají o vydlážděné chodníky, v létě pečlivě zametají veškerou nečistotu, na podzim shrabují listy. Kdyby se udělovaly medaile za udržování čistoty, jistě by si je zasloužili – nevidíte pohozené papíry, ani nedopalky cigaret.

Veškeré chodníky v nemocnici, a těch je celkem 16 300 m², jsou vydlážděny a umístěny tak, že nenutí si zkracovat cestu přes travnaté plochy. Nelze se v této souvislosti nezmínit o vedení FN a jejím řediteli doc. MUDr. Leoši Hegerovi, CSc. a nepoděkovat jim za velkou pozornost a úsilí věnované plánovitě výstavbě FN a jejímu celkovému vzhledu, a to přes současnou neutěšenou situaci ve zdravotnictví. Parková úprava nemocnice s keři a travnatými plochami udělala z naší nemocnice oboru. Zhlédnete tu bažanty, před léty jich bylo za I. interní klinikou celé hejno. V parčíku mezi Dětskou klinikou a Neurochirurgickou

klinikou jsem opětovně viděl hopsat zajíce. Letos bylo za Gynekologickou klinikou hejno asi 20 koroptví. Jednoho dne jsem napočítal devět koroptví pod břízami v blízkosti nízkého pavilonu bývalé transfúzní stanice. Do nemocnice se zatoulala i srna, která si ji celou prohlédla při hledání cesty ven. Navštívil ji i čáp, ale z nějakého důvodu si spletl porodnici s Pavilonem interních oborů. V parčíku mezi Dětskou klinikou a Pavilonem laboratorních oborů můžeme na jaře a v létě vidět kosy, sýkory – jednou jsem tu zahlédl i sýkoru modřinku s krásně modrou hlavičkou a žlutým bříškem – a nějakou dobu tu byl i párek hrdliček. Jen vrabců je méně než bývalo.

Pokusil jsem se seznámit vás s naší nemocnicí. Věřím, že budete se mnou souhlasit, že označení salonní nemocnice jsem nepoužil neprávem.

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.

Poděkování: Panu Ing. Petru Wydrovi děkuji za poskytnuté údaje
Foto: Irena Šulcová

Prof. Antonín Fingerland byl nejen významným lékařem, patologem, pedagogem, ale také fotografem. Fotografem nejen z profesního hlediska v oblasti patologie, ale byl také činný v oblasti tvůrčí fotografie. Nezanedbatelný přínos mají také jeho fotodokumentační aktivity s různorodou tematikou.

V roce 1997 vydalo Muzeum východních Čech v Hradci Králové v edici Encyklopedie východočeské fotografie list č. 3, který byl věnován osobnosti profesora Fingerlanda jako amatérského fotografa. Bylo zde připomenuto ocenění A. Fingerlanda v soutěži československé amatérské fotografie v roce 1933 za snímek „U moře v Normandii“. V témže roce se stal MUDr. Fingerland předsedou Klubu fotografů amatérů v Hradci Králové a zůstal v této funkci až do okupace Československé republiky. Autor listu ze zmíněné edice Encyklopedie východočeské fotografie Jiří Zikmund vyzdvihl zejména Fingerlandovu fotodokumentaci barokních památek Jičínka z roku 1941, po jejímž zhlédnutí známý fotograf Karel Plicka vyzval MUDr. Fingerlanda k profesionální tvůrčí fotografické práci.

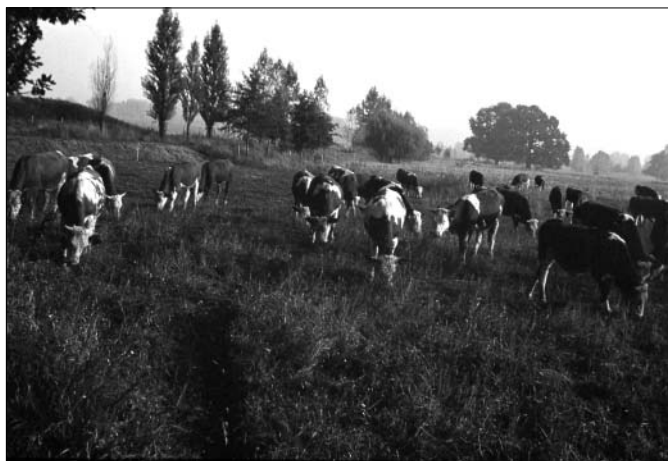
Fingerlandův ústav patologie věnoval hradeckému muzeu soubor barevných diapositivů prof. Fingerlanda, který zahrnuje zejména jeho dokumentační aktivity. Soubor je datován od 40. let 20. století do 70. let a nalezneme v něm

Fotograf Antonín Fingerland

nejen proměny města Hradce Králové a jeho novou výstavbu, přírodovědná témata, ale také např. řadu diapositivů pořízených v areálu fakultní nemocnice a jeho okolí. Z této části zmíněného souboru jsem vybrala několik diapositivů, které i v černobílé formě mají významnou vypovídací hodnotu.

Na tomto místě bych ještě jednou ráda poděkovala prof. Zdeňku Nožičkovi za věnování těchto diapositivů Muzeu východních Čech v Hradci Králové.

Pavla Koritenská

Krávy za fakultní nemocnicí, září 1971.

Javor před patologickým ústavem, září 1972.

Pohled na dominanty města ze střechy infekčního pavilonu, duben 1961

Pohled z Bílé věže k hradecké nemocnici, 1943.

Fríské ostrovy a vat

Od pobřeží Dánska až k Nizozemí jsou rozestaty v Severním moři Fríské ostrovy. Jsou ploché, písčité, podélného tvaru a jsou tvořeny dunami. Od pobřeží jsou dosažitelné pravidelnou lodní dopravou, která netrvá ani hodinu. U přístavišť jsou velká parkoviště pro auta i autobusy. K pobřeží můžete dojet i vlakem. Na ostrovech jsou malá letiště, ale letadla, která umožňují spojení s pevninou, jsou určena hlavně pro odvoz akutně nemocných, nebo pro jiné naléhavé záležitosti.

Jen nejsevernější ostrov Sylt u dánských hranic je spojen s pevninou hrází, po níž běží železnice i silnice. Přímé železniční vozy vás zavezou na ostrov i z Prahy. Na všech ostrovech jsou hotely, ozdravovny, ale i množství pokojů v soukromých domech. U Němců jsou ostrovy velmi oblíbené a již na jaře jsou pobyt vyprodány. Co mohou ostrovy nabídnout? Nádherné písčité pláže obrácené k otevřenému moři, čistou vodu, i když dosahuje i v létě jen kolem 17 stupňů, a dlouhé dny, neboť je již viditelná severní poloha a den je delší než u nás. Čistý vzduch voní solí a jodem a procházky zde jsou oblíbené i u astmatiků.

Na plážích jsou prouštěné koše pro dvě osoby, které vás podobně jako u Baltu chrání před svěží brízou. Promenádní ulice jsou plné obchodů a restaurací, takže se neliší od pobřežních městeček u teplejších moří. Na rozdíl od jihu můžete zde při plavbě na ostrovy spatřit tuleně, vyhřívající se na písčínách. Nejsevernější ostrov Sylt je mondénní a každý, který se domnívá, že společensky něco znamená, musí být viděn na Syltu, podobně jako při Wagnerově festivalu v Bayreuthu.

Mezi Frískými ostrovy a pevninou je mělké moře a při odlivu je na velkých plochách dno úplně obnaženo. Toto moře se nazývá Wattenmeer a obnažené dno vat. Domnívám se, že toto slovo souvisí s německým slovesem waten, což znamená brodit se. Pak by se dalo přeložit slovo vat jako brodiště. Vat je tvořen pevným pískem, na povrchu kluzkým. Dá se po něm chodit a dokonce jezdit dřevěným vozem na širokých pneumatikách, taženým koňmi. Celková plocha vatu od nizozemských hranic až k dánským je šest tisíc kilometrů čtverečných. Putování vatem je velkou turistickou atrakcí a je bezpečné jen s průvodcem, který vat dobře zná a určí vhodný čas k putování mezi odlivem a přílivem. Oblíbená je cesta vatem z obce Dühren u Cuxhavenu

na ostrov Neuwerk, která je dlouhá asi šest kilometrů a jen zdatný chodec ji vykoná tam a zpět mezi odlivem a přílivem. Není-li si jist, že se včas vrátí, může na ostrově přespát a přijde pak na pevninu druhý den. Děti a staří lidé podnikají cestu na ostrov a zpět vozem taženým koňmi. Rozdíl mezi přílivem a odlivem je dva a půl metru. Průvodci všechny záludnosti vatu znají. Osamělí chodci se nemohou do vatu odvážit, i když mezi pobřežím a ostrovem Neuwerk je cesta označena tyčemi, podobně jako lyžařské cesty v horách. Mimo to jsou v určitých vzdálenostech u cesty záchranné věže, na které se může turista v nebezpečí vyšplhat. Telefonicky zavolá pomoc, která jej člunem odveze, ale musí záchranu zaplatit. Myslím, že u nás mnoho lidí o vatu neví a ani o procházkách vatem. V minulosti byly Fríské ostrovy a části pevniny při severozápadní vichřici zaplavovány a do moře byly odneseny části ostrovů nebo i pevniny s domy i obyvateli, kteří zahynuli. Přesto se obyvatelé z ostrovů nestěhují, i když se živí jako dříve rybolovem a lovem garnátů, neboť mají nyní navíc značný příjem z turistiky. Zemědělství je chudé. Na loukách chovají jen ovce a hovězí dobytek. Prof. MUDr. Josef Andrys, CSc.

Výstavy na Lékařské fakultě v roce 2005

Také v letošním roce jsme měli potěšení zhlédnout výstavy umělecké tvorby v prostorách budovy Lékařské fakulty, o jejichž realizaci se zasloužil PhDr. Josef Bavor.

20. 1.–15. 2. – **Grafika ze sbírky ing. Jiřího Soukupa** – (bez vernisáže)
22. 2.–20. 3. – **Malířská tvorba** (seminární práce) studentů výtvarné výchovy z Pedagogické fakulty UHK Lenky Filipové a Milana Smetany – vernisáž 22. 2. – úvodní slovo J. Bavor
22. 3.–17. 4. – **Grafická tvorba – „Sport v umění“** – vernisáž 22. 3. – úvodní slovo Jiří Soukup
19. 4.–15. 5. – **Fotografie Radomila Stašíka** – vernisáž 19. 4. – úvodní slovo J. Bavor
19. 5.–12. 6. – **Z grafické tvorby Antonína Odehnala** – vernisáž 19. 5. – úvodní slovo J. Soukup
- červenec–srpen – **Grafická tvorba Jaroslava Šury** – vernisáž 15. 9. – úvodní slovo J. Soukup
20. 9.–23. 10. – **Bořivoj Borovský – Kresby** – (bez vernisáže)
25. 10.–22. 11. – **Jan Smit: Fotografie „Lidé, které jsem potkal cestou“** – vernisáž 25. 10. – úvodní slovo prof. L. Chrobák
22. 11.–30. 1. 2006 – **Mikrověť 2005** – vernisáž 22. 11. – úvodní slovo doc. A. Ryška

Redakce SCANU

Sonda do života mládeže na počátku nového století

Takto se nazývala přednáška, kterou uvedl prof. PhDr. B. Kraus, CSc. vedoucí Katedry sociální patologie a sociologie Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové. Přednáška zazněla v rámci cyklu přednášek Nadace mezilidské tolerance Thomase Grala pro členy akademických obcí královéhradeckých vysokých škol a zainteresovanou veřejnost dne 23. listopadu 2005.

Čtenáři SCANu ocenili citát z přednášky PhDr. Vladimíra Panouška „Člověk v postmoderní situaci“, která byla přednesena 17. listopadu 1997 v rámci přednášek Nadace mezilidské tolerance.

Připomenuli si tím památku nedávno zemřelého vedoucího redaktora našeho časopisu.

Přednášejícího uvedl profesor PhDr. O. Richterek, nyní předseda správní rady Nadace mezilidské tolerance. Sdělil nám, že přednáška shrnuje výsledky pět let trvajícího výzkumu.

Profesor Kraus se v úvodu své přednášky věnoval pojmu „mládež“ a hranicím této entity. Upozornil, že celkem nejsou problémy s dolní hranicí tohoto věkového období, i když i zde je třeba různé stanovení dolní hranice trestní odpovědnosti – u nás a na Slovensku již 14 let. O vytyčení dolní věkové hranice mládeže se jistě postarají i dvanáctileté matky. Problémy jsou s horní hranicí, kde podle různých studií je horní

hranice v 18 letech (Úmluva o právech dítěte), 24 let podle prací OSN a dle některých statistik je kladena tato hranice do 29 let. Podle profesora Krause musíme připustit, že není přesné ohraničení a že se horní hranice míjí s dospělostí.

Mění se – podle různých kultur – časové ohraničení závislosti na rodině, je nesporné, že mládež odráží život kolem sebe a uplatňují se zde otázky vzrůstu hodnotové orientace.

Podle Světového programu opatření pro mládež do roku 2000 a dále se zde uplatňují otázky vzdělání, boj proti negramotnosti, problémy přístupu ke vzdělání, otázky zdraví, zaměstnanosti, životního prostředí, zneužívání drog a prevence kriminality.

Profesor Kraus dále citoval Bílou knihu o mládeži z dílny Evropské unie. Zde se konstatuje, že doba mládí se prodlužuje, život neprobíhá přímočaře, kolektivní modely jednání ztrácí na významu.

Vlastní výzkum pana profesora se věnoval výzkumu 1000 středoškoláků, část z nich byla z polských škol v jižním polském pohraničí. Šetření probíhalo formou dotazníků, které byly předloženy studentům, dotazníky si mohli studenti vzít domů a v klidu je vyplnit. Návratnost dotazníků byla 75 %.

Rozebírána byla motivace přítomnosti na střední škole. Byl sledován životní styl, hodnotová orientace, typy plánování života,

jaká je představa úspěšného člověka. Byl probírán časový snímek dne, doba trávení volného času, doma sledování televize a jiných médií, bylo zjištěno, že se zmenšuje počet čtenářů knih, chybí často jakékoliv pohybové aktivity – jedna z dívek uvedla jako jedinou pohybovou aktivitu venčení psa. Pokud se týká přípravy do školy, byl v časovém sledovaném období 2001–2004 zjištěn výrazný pokles školní přípravy v roce 2003.

V hodnotovém systému studenti preferovali dobrou a zajímavou práci, zdraví, spokojený život.

Pokud se studenti setkávali s nárůstem psychologických problémů, bylo zajímavé, že převážně v době začátku šetření se vyrovnávali se svými problémy sami. Až v průběhu šetření toto pokleslo a vyhledávali pomoc v rodinách a u přátel.

Přednáška mohla obsahovat jen část zajímavých výsledků.

V diskusi vystoupila PhDr. Marie Rybářová, která vycházejíc ze svých dlouholetých zkušeností z Pedagogicko-psychologické poradny upozornila na to, že většina v krizi se nacházejících studentů hledá oporu ve své rodině.

Přednáška pana profesora Krause byla na vysoké úrovni a velmi podnětná. Děkujeme panu profesorovi a nezbyvá než si přát, aby další přednášky v rámci Nadace mezilidské tolerance úspěšně probíhaly.

Doc. MUDr. Herbert Hanuš, CSc.

Ilustrační foto Miroslav Všečka

Nad knihou Miroslava Hanuše

ČTVRTÝ ROZMĚR

V září letošního roku uplynulo deset let od úmrtí spisovatele Miroslava Hanuše (1907–1995), jednoho z nejvýznamnějších představitelů české psychologické prózy. Při této příležitosti vydalo Nakladatelství Olympia jeho knihu Čtvrtý rozměr. Onen Athéňan, Slib, Prorok, Halucinace a Vzpou-ra – to jsou názvy novel, které kniha Čtvrtý rozměr obsahuje. Děj každé z nich se odehrává ve zcela jiné době (ve starověku, středověku, novověku, v současnosti a v daleké budoucnosti) a v naprosto odlišných společenských podmínkách, přesto mají tyto příběhy jedno společné. Jejich hrdinové se náhle a bez přípravy ocitají v situaci, která jim ukládá, aby se zřekli svého života a překonali tak domnělý rozměr vlastní existence. Jejich duševní zápas se zásadním způsobem promítá i do života ostatních zúčastněných osob. Jako nit se příběhy táhne idea hledání skutečně lidských hodnot, lidského štěstí a svobody člověka. Kniha Čtvrtý rozměr patří k nejzdařilejším dílům Miroslava Hanuše. Ačkoli vyšla poprvé už v roce 1968, neztratila ani dnes na své aktuálnosti.

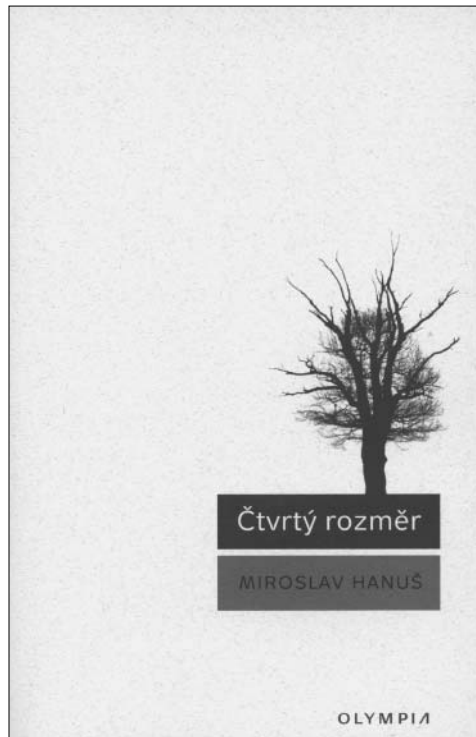
Kniha Čtvrtý rozměr má 320 stran, obálku navrhl Ivo Kaleta a text o autorovi napsal Vladimír Panoušek.

Themistokles cítil, že pronikli ke dřeni sporu. Xerxes právě tím, co připomenul, dal najevo, co nikdy nepochopí, že před sebevýchodnějším poddanstvím je vždy třeba dáti přednost svobodě. To slovo bylo pro něho bez smyslu, protože svoboda ve své existenciální naléhavosti nebyla obsažena v jeho zkušenostech. Musil však odpovědět, třeba jen v náznacích.

– Vyslechni s umírněnou myslí, co o těchto věcech soudím, králi. Takřka na konci života, mohlo by se právem říci neúspěšného, nepřestávám trvat na tom, čeho jsem se už dříve domyslíl. Ve vzájemném vztahu dvou společenství rozpoznávám jen dvojí možné řešení, autority a svobody. Ona plodí strach, vzdor, zákeřnost a mstu, tedy rysy zjevně otrocké. Tato zase vede k obětavosti a nadšení, které nemůže odpůrce pochopit pro jejich nezištnost. Ovšem – a to já nejméně hodlám zastírat – svoboda znamená také nadbytek sebevědomí, rozličnost mínění a soutěživou roztržičnost. Je silná v době nebezpečí, ale sotva opadla první jeho vlna, odkrývá se rozdíl mezi jednotlivými osobami. Ne všichni lidé mají stejnou míru schopnosti, jak užívat svobody a podřízovat se omezením, která ona sama ukládá. Přece však tvrdím, že vláda násilím vnucená vzdělanějšímu národu, který si svobody cení jako nejvyššího statku, nemůže být ku prospěchu ani pokořenému, ani pokořiteli.

– Mluv otevřeně a bez výhrad.

– Jistě jsi uhodl, králi, že mám na mysli Řeky na asijském

břehu. Na marný a zbytečný spor, pokud byl řešen silou.

– Měli jsme tedy mlčet, když povstali Miléští a zpusťovali Sardy?

– Neměli jste je přimět ke vzpouře, která uvedla v pohyb události hodné politování.

– Připomínáš-li Marathon –

– Ani tenkrát nebylo pozdě – pro tebe, králi.

– Pozdě? vykřikl Xerxes. – Nic ti to slovo nenapovídá?

– Včas jsi mě pozastavil. Pro mne je pozdě a nevidím, proč bych před tebou tajil, že jsem prohrál se svým životem i myšlenku veliké ceny.

– Budíš mou zvědavost, mluv, prosím, zřetelněji!

– Nezávislé řecké osady v Asii a svobodné Řecko neznamenal žádné nebezpečí pro říši prostírající se po valné části známého světa. Tisíce nadaných mužů mé vlasti bys byl snadno získal do svých služeb a tvoje říše by jejich

příčiněním mohutněla. Básnivá moudrost východu rozvíjená přísným řeckým intelektem vybudovala by základy vzdělanosti trvale a bez otřesů vzkvétající.

– Čeho si tedy žádáš?

– Není mým právem, králi, abych cokoli požadoval. Jsem tvůj host. Samozvaný vyslanec, odmítnutý vlastní, které jsem si nadevše přál sloužit. Myšlenka, kterou jsi mi dovolil přednést – Bude ti dána příležitost, abys ji uchoval živou. Hodláme tě poslat do Magnesie, budeš tam naším vyslancem.

– Vyslancem dobré vůle, králi?

– To ponechávám tvému dumyslu. Nezapomeň však, že nesmíš důvěřovat nad míru. Měj kolem sebe muže, kteří budou pečovat o tvoje bezpečí. Raději se spolehni na Peršany, ačkoli i ty musíš podrobit zkoušce věrnosti. Je-li možná taková zkouška, dodal zasmušile.

– Nepřestanu spoléhat na tvoji podporu, králi.

– Nepleť si dvornost s poštilostí, Athéňane! Na mou podporu? Na mne sotva smíš spoléhat, protože pro mne je pozdě, Themistokle! Pro mne bylo pozdě už ve chvíli, kdy jsem zdědil vaši prokletou válku! vykřikl nevráživě, jako by sebe samého trestal ironií.

– Čestný závazek a synovská úcta k zemřelému Dareiovi. Já sám nezkušený, ctižádostivý, podněcovaný k činům průměrnými lidmi. To je pravda, ačlis ji sám nepochopil. Dnes už je pozdě. Divím se, proč se neusmíváš. Což opravdu nevíš, že my dva, oba poražení, vedeme řeč bláznů?

Už se neovládal. Křičel. Všechnu trpkost ze sebe vychrlil. Potom se zalekl nebo zastyděl a pokynul tlumočnickovi, aby odešel. Jen Nikogenes směl zůstat, zdálo se však, že proti královi vůli, protože na něho ukázal:

– Tobě snad smím důvěřovat?

Nikogenes vstal a v očích měl hněv, Xerxes jen mávl rukou:

– Mlč. Víš, co musíš odpovědět.

– Králi králů a pane, pochybuješ-li o mně, dovol mi odejít.

– Skvělé, poznamenal Xerxes s netajeným posměchem, velmi přesvědčivě předvedeno. Ale zůstaň, kdo by překládal, dokud se Athéňan nenaučí naší řeči.

Nevšímal si Nikogenova pobouření a přikázal mu, aby rychle otevřel dveře. Nikdo nenaslouchal, jen dvojice strážných zkřížila kopí. Krále to však neuklidnilo a do jeho pohledu se nevracela rozvaha, blýskala v něm dravčí žluť a jen stěží se držel v klidu a tiskl ruce na prsa. Byl napjatý. Zdálo se, že na něco čeká.

Nepohnul se však, když se na chodbě ozval dupot a do komnaty se nahrnula skupina asi padesáti ozbrojenců divokého vzhledu s nevelkými koženými štíty a krátkými mečůky. S hlukem se řítily proti třem mužům. Dálo se to tak překotně, že Themistokles vyskočil a postavil se před krále, aby ho kryl svým tělem. Nikogenes vytrhl proti přesile meč. Dříve než se připravil, trčelo proti němu několik ostří, dotýkala se takřka jeho roucha. Většina mužů však obstoupila Themistokla. Nepohnul se, ačkoli zuřivost v očích huňatých hlav byla hrozivá.

Co zamýšlel Xerxes, nebylo snadno rozhodnout, dokud nepovstal a nepohrdl hostovým gestem. I když to byla smluvená komedie, působila přesvědčivě, bojovníci jistě čekali na jediný králův pokyn. On však ještě nechápal, že se předčasně prozradil. Začal přecházet a pozorovat scénu z různých stran, vážně, zvědavě, ale bez hnutí v tváři. Potom se zastavil u Themistokla, zblízka si prohlížel jeho obličej, ale vyhýbal se střetnutí s jeho očima. V jeho výrazu nebyla krutost, ať se choval jakkoli podivně. Podle jeho toporného kroku a strnulosti těla mohlo se soudit na mysl vyšinitou k šílenství. Také proto, že nespěchal, aby trapný výjev ukončil; prodlužování mu ubíralo na účinnosti.

Themistoklův upjatý pohled ho znepokojil a krátce předtím, než konečně tleskl rukama, zjevil se mu ve tváři strach. Barbaři však poslechli a vyhrnuli se ven. A král stál skleslý a necitlivý k směšnosti. Polekal se snad divokosti bojovníků a představoval si, že se dívá na obraz vlastního konce? Neomlouval se, pokynul jen oběma mužům, aby znovu usedli.

– Dosáhl jsi, Athéňane, podivuhodné svobody, rozumím-li správně tvému slovu, když jsi tak lhostejný k úkladům osudu, promluvil tiše a Nikogenes se musil naklonit kupředu, aby mu rozuměl.

– Smrt není úklad, králi, ale přirozený konec.

– Ne vždycky přirozený, jak jsi viděl, namítl Xerxes.

– Musím ti ve vši úctě odporovat. Konec. Málo záleží na tom, jak a kdy.

– Mysli si tedy, žes mě přesvědčil. Já se ti však rovnat nemohu. Pověz, za koho mě pokládáš?

– Nerozumím otázce, králi. Ty jsi Xerxes, panovník velké a mocné říše. Proč bys jinak přijímal před svým obličejem neozbrojeného muže, kterého jsi před léty přinutil, aby ti byl nepřitelem?

Když Nikogenes větu přetlumočil, uvolnila se konečně králova tvář.

– Jaké nepřátelství, když mi zjednalo přítele! Zdá se, že jsi muž hodný pravdy. Věz tedy, že se mýlíš. Nejsem už Xerxes. Bojím se. Rozmlouvám se stíny a často je nemohu rozeznat od bytostí se smrtelným tělem. Kruté stíny. Napovídají mi, koho mám zbavit života. Nepřikazuji však vykonání jejich vůle. Poslechli by ti, kterým bych nařídil –? Pochopil jsi, že jsem ty muže zavolaal, abych tě zkušel. A potom ještě čekal, který z nich odstoupí od tebe a – Ne, nejsem Xerxes. Hraji sebe samého. Předstírám, jako bych mohl od sebe vzdálit zradu. Pamatuj si, muži athénský, nejnebezpečnější jsou ti, kterým jsem nakloněn důvěřovat. Prostě věrný tu není nikdo. V noci nespím. Čekám, kdy přijdou. A kdo z nich. Chtěl bych je aspoň poznat. Slyším jejich hlasy, jak se smlouvají proti mně. Neustále je slyším a marně uhaduji, komu patří. Nevidím už na lidských tvářích úsměv, ale škleb. Nesnesu pohled na jejich zženštilé a kruté ruce; vyvolávají představu vraždy. Každý eunuch je v tomto paláci jistější životem. Může pokojně spát. Když bdí, naslouchá lidské řeči. Co mu záleží, jaké zprávy přinesou běžci. O jaké porážce. O jaké zradě. Schoulil se v křesle a ustrašeně se rozhlížel komnatou.

– Králi a pane, proč se neuchýlíš do Persepole? promluvil Nikogenes.

– Myslíš jsem na to. Dlouho mě utěšovala. Ale nepřišel bych tam zase jen já? S nimi? Nedomnívej se, že můžeš uniknout stínům. Neznáš je. Nepronásleduj tě.

Téměř bez přechodu přenesl pohled na Themistokla a dlouho se na něho díval s pokojným úsměvem.

– Přál bych si, abys zůstal se mnou. Nesmím však dovolit, abys zemřel kvůli poštilosti starého muže. Nemysli si, že by tě ušetřili. Ne. Neznají slitování. Jako já jsem je neznal.

(Čtvrtý rozměr, úryvek z novely Onen Athéňan)

Miroslav Hanuš podpořil již v roce 1991 tehdy vznikající časopis SCAN a hned v prvním čísle publikoval úryvek ze své, tehdy ještě neproslovené, přednášky o J. A. Komenském Kdo byl Jan Amos Komenský (SCAN, 1, 1991, č. 2). Později se mohli čtenáři časopisu SCAN setkat s dílem Miroslava Hanuše ještě několikrát. V roce 1993 vyšla ukázka z románu Konkláve (SCAN, 3, 1993, č. 2.), v roce 1994 povídka Úmluva (SCAN, 4, 1994, č. 1.) Následovaly další povídky, už po smrti Miroslava Hanuše, které byly uveřejněny s laskavým svolením jeho syna, doc. MUDr. Herberta Hanuše, CSc. Připomeňme si například Růženec pod měsícem (SCAN, 11, 2001, č. 6), Údolí soudu (SCAN, 12, 2002, č. 6), Zdálo se mi k ránu (SCAN, 13, 2003, č. 5–6), Palma (SCAN, 14, 2004, č. 3) či Služka (SCAN, 14, 2004, č. 5–6).

V Rekviem za lásku k člověku, věnovaném památce spisovatele Miroslava Hanuše, PhDr. Vladimír Panoušek napsal: „Od samého počátku své tvorby se (Miroslav Hanuš) zařadil k významným českým autorům psychologické prózy a nevšedním povýšením psychologického a životopisného románu do náročné myslitelské roviny významně přispěl k rozvoji těchto žánrů v české literatuře. Ať již profesor Miroslav Hanuš čerpal své náměty z historie, současnosti nebo budoucnosti, vždy byly jeho romány, povídky a novely prodchnuty myšlenkou hledání skutečně lidských hodnot, lidského štěstí a svobody člověka.“ (SCAN, 5, 1995, č. 4)

PhDr. Jolana Barešová

Zpráva o knize

Jireš Jiří: Albertinum. Boj proti tuberkulóze a jiným nemocem. ECC Servis s.r.o. Hradec Králové a Odborný léčebný ústav Albertinum v Žamberku 2005, 111 s., 117 černobílých a barevných fotografií

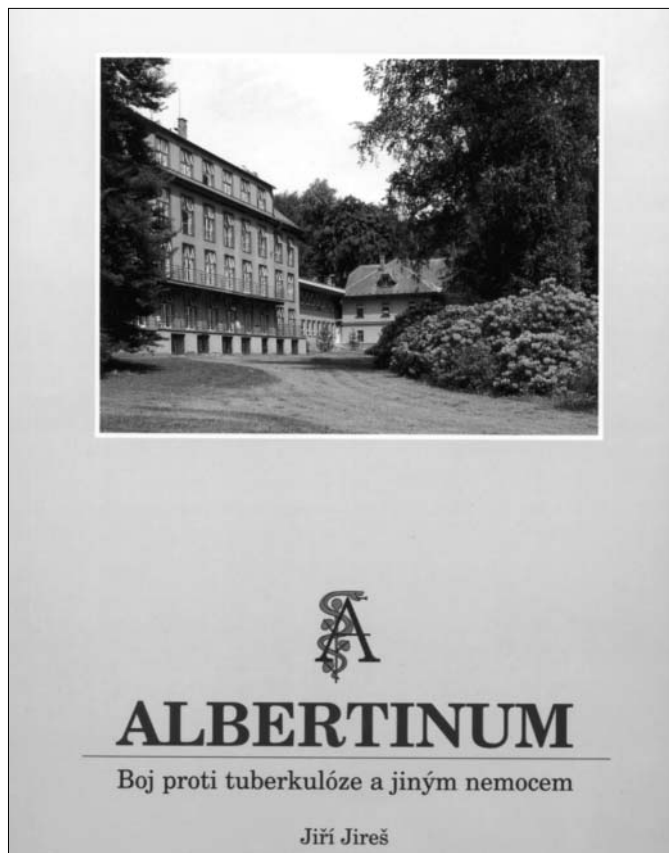
U příležitosti 100. výročí založení Odborného lékařského ústavu Albertinum v Žamberku dostává se nám do rukou výpravná publikace z pera současného ředitele ústavu Jiřího Jireše. Ústav vznikl původně jako tuberkulózní sanatorium, ale postupně se věnoval i jiným nemocem. Publikace není jen pouhou historií tohoto významného zdravotnického zařízení, ale i svědectvím o obrovském úsilí, které vynaložili zaměstnanci ústavu – ředitelé, lékaři a zdravotní sestry v boji proti tuberkulóze a dalším nemocem.

V krátké úvodní kapitole je čtenář seznámen s historií tuberkulózy, v minulosti často fatálně probíhající, a s okolnostmi, které vedly ke vzniku Odborného léčebného ústavu ALBERTINUM v Žamberku. Dovídáme se, že Zemský výbor království Českého zakoupil v r. 1905 tzv. Albertinum, které dosud sloužilo jako vodoléčebný ústav, aby v něm byly léčeny děti s plicními chorobami, zejména tuberkulózou. Ústav nese název po slavném žamberském rodákovi prof. MUDr. Eduardu Albertovi (1841–1900), který se stal ve 32 letech přednostou chirurgické kliniky v Innsbrucku a v roce 1881 ve svých 40 letech přednostou první chirurgické kliniky ve Vídni. Albert se často a rád vracel do svého rodného města Žamberku, kde si postavil honosné letní sídlo, ve kterém se jeho hosty stala řada významných osobností, politiků, spisovatelé Winter a Jirásek. Vrchlický zde měl i svůj pokoj dosud označený jeho jménem a dvakrát byl Albertovým hostem i T. G. Masaryk.

Vlastní historie ústavu je rozdělena na tři období, které se mezi sebou liší hlavně rozdílným způsobem boje proti tuberkulóze a léčebnými možnostmi, které lékaři v příslušném období měli k dispozici. Seznamujeme se s jednotlivými řediteli léčebny, kterých bylo od roku 1906 až do současnosti celkem osm, a často s heroickým úsilím, se kterým museli překonávat překážky při budování ústavu ve snaze poskytnout potřebným nemocným léčbu, kterou vyžadovali.

V prvním období v letech 1905–1935 byla léčba zaměřena na zvýšení obranných schopností organismu pomocí klidu a pobytu na zdravém vzduchu, zajištěním dostatečné výživy, otužováním a výchovou ke správným hygienickým návykům. Kauzální léčba v té době neexistovala. Důležitou roli v zábraně šíření nemoci hrála izolace nemocných od jejich rodin. Počet nemocných vysoce převyšoval možnosti ústavu, takže přijímání byli jen nemocní v počátečním stadiu choroby, u kterých byl větší předpoklad k uzdravení. Až do roku 1912 léčebna nemá ani stálého lékaře a první ředitel dr. Panocha pouze nepravidelně dojíždí z Prahy. V tomto období byly přijímány především děti a pouze několik dospělých žen, aby pomáhaly v péči o malé pacienty. Kvalifikovaného personálu byl nedostatek.

V letech 1912–1934 se ředitelem ústavu stal MUDr. Rudolf Lukeš, který do Ústavu nejdříve pravidelně dojížděl a pak se do léčebny přestěhoval. Velký počet nemocných, kteří nemohli být přijati pro nedostatečnou kapacitu, zaměřuje jeho snahu na rozšíření ústavu. Vypuknutí první světové války však značně zasáhlo do jeho úsilí. V období války a v poválečném údobí se

ústav potýká se značnými finančními obtížemi. Není dostatek prádla, mýdla a potravin. Ústavní hospodářství se zelinářskou zahradou a ovocným sadem pomáhají alespoň zčásti získat potraviny, především pro děti. Dr. Lukeš po odvelení jediného lékaře na frontu vykonával i službu ústavního lékaře. Po roce 1920 se finanční situace postupně začíná zlepšovat. Dr. Lukeš staví nové pavilony, takže ústav se z původních pěti budov za dobu jeho ředitelování rozrostl na čtrnáct. V roce 1922 byla v Albertinu zřízena laboratoř a rentgen. S minimálními prostředky díky své zainteresovanosti až zarputilosti z peněz doslova vyžebnaných na ministerstvech se podařilo dr. Lukešovi vybudovat léčebnu v takovém rozsahu a kvalitě, že většina areálu slouží svému účelu dodnes. Za své zásluhy byl městskou radou v Ústí n. Orlicí jmenován v roce 1931 čestným měšťanem.

V publikaci je v této části uvedena historie jednotlivých pavilonů, účel, ze kterého sloužily a původ názvu.

Druhé období v letech 1936–1964 je obdobím chirurgických zákroků, které se prováděly přímo v léčebně a zřetelně přispívaly až k úplnému vyléčení nemocného. Řediteli v tomto období byli vedle MUDr. Antonína Bukovského (1935–1938), který se zasloužil o zprovoznění operačního sálu, vynikající plicní odborníci MUDr. Rudolf Křivinka (1939–1949) a MUDr. František Mydlil (1949–1967). MUDr. Křivinka se později stal hlavním odborníkem pro tuberkulózu a plicní nemoci a nakonec ředitelem Výzkumného ústavu tuberkulózy v Praze na Bulovce. V roce 1936 byl dostavěn Honlův dům s operačním sálem.

(Prof. MUDr. Ivan Honl, *1866, †1936, původně asistent prof. Jaroslava Hlavy, založil bakteriologický ústav v Praze a jako první v českých zemích vykultivoval bacila tuberkulózy. V Žamberku vybudoval mikrobiologickou laboratoř a zavedl diagnostiku mykobakterií). S chirurgickou léčbou plicní tuberkulózy začal v Albertinu pozdější akademik Jan Bedrna, po něm prof. Jaroslav Procházka, prof. Vladimír Brzek a doc. Jiří Kovář. Dojížděli často vlakem po splnění dopoledního operačního programu v Hradci Králové. Prováděl se léčebný pneumotorax a pneumoperitoneum, později torakoplastika a extrapleurální pneumolýza. Šlo o kolapsovou terapii, kdy způsobený kolaps plic měl bránit dalšímu šíření infekce a stabilizovat onemocnění. V roce 1953 provedl prof. Procházka první resekci plic. Procházkova monografie „Resekce plic“, která je dosud pokládána za stěžejní dílo hrudní chirurgie, čerpá z praktických zkušeností získaných v Albertinu ve spolupráci s dr. Mydlilem a dr. Krejskem, který po roce 1951 začal provádět samostatně torakoplastiky a pneumolýzy, asistoval při operacích a ošetřoval všechny pooperační stavy.

Velmi významným obdobím v historii Albertina po stránce odborné byla doba, kdy ředitelem léčebny byl MUDr. František Mydlil. Nechme promluvit prof. Fingerlanda, který o dr. Mydlilovi napsal: „...byl nesmírně agilní... neobvykle sečtělý a dovedl nejen nalézt, ale také podněcovat vědecké pracovníky nejen svého oboru, ale také z oborů jiných.“ Uveřejnil četné práce v domácích i zahraničních časopisech. Na hradecké lékařské fakultě vznikly pravidelné lékařské semináře, kterých se účastnil prof. Baštecký se spolupracovníky, ftizologové, chirurgové v čele s prof. Procházkou a prof. Fingerland jako patolog. Dr. Mydlil na seminářích předkládal ke konzultaci snímky svých nemocných. Byl to významný počin v rozvoji pneumologie, rentgenologie a plicní chirurgie v našem státě.

V roce 1948 se staly v Československu dostupné první anti-tuberkulotika – STM a PAS. V roce 1953 byl do terapie zařazen Nidrazid (INH) a postupně i další preparáty (viomycin, cykloserin, kanamycin a další). Konzervativní léčba se stává natolik spolehlivá a úspěšná, že se snižuje počet operací a od roku 1964 se přestává v Žamberku operovat a ojedinelí nemocní s tuberkulózou indikovanou k operaci jsou překládáni na pracoviště hradecké Chirurgické kliniky v Nechanicích a po operaci doléčováni v Žamberku.

Albertinum požívalo v odborných kruzích a u nemocných u nás i v zahraničí značné renomé. V Albertinu se léčili významní výtvarníci jako Max Švabinský, Vojtěch Sedláček a hradecký Břetislav Jüngling. V knize návštěv najdeme v letech 1956 až 1959 zápisy lékařů z německých univerzitních klinik, tehdejšího Leningradu, ale i z Pekingu a Kalkaty.

Do textu druhého období jsou v knize zařazeny kapitoly věnované pracovní reabilitaci nemocných, najdeme zde fotografie z módní přehlídky vlastních výrobků, divadelní soubor z řad pacientů, recitační vystoupení, to je aktivity, které měly příznivě ovlivnit psychickou stránku nemocných. Je probrána historie laboratoře, rentgenového pracoviště, ale pozornost je věnována i pomocným provozům, kuchyni, přípravě stravy a prádelně. Až neskutečně na nás zapůsobí fotografie zobrazující rozvážení stravy mezi pavilony koňským povozem ve dvou velkých nádobách.

Třetí období (1964–2004) je období, kdy se v Albertinu tuberkulóza léčila již jen medikamentózně a v ústavu se diagnostikují

a léčí i ostatní nemoci dýchacího ústrojí, jejichž počet časem vysoce přesáhne počet případů tuberkulózy. V roce 1970 se v Albertinu podávají i cytostatika. V roce 1966 klesá v Československu nemocnost na tuberkulózu na 85,5 osob na 100 000 obyvatel (nově zjištěných onemocnění je 12 182. V Albertinu se v tomto roce odléčilo 439 nemocných s tuberkulózou, 166 bylo BK pozitivních a debacilizaci se podařilo dosáhnout u 92,2% nemocných, což byly nejlepší výsledky dosažené v zemi.

V roce 1967 zemřel dr. Mydlil. Řediteli po něm se stali MUDr. Květoslav Fiala (1967–80), MUDr. Jiří Kroulík (1980–1990) a MUDr. Jiří Jireš (1990–dosud). Sanatorní způsob léčby se mění na nemocniční, přibývá nemocných staršího věku s přidruženými chorobami jakými jsou cukrovka a onemocnění srdce. Narůstá počet nemocných s rakovinou plic. Vyšetření bronchologická, funkční, cytologická a mikrobiologická jsou zaměřena na všechna plicní onemocnění. V roce 1979 vznikla epidemie infekční hepatitidy po požití zmrzliny s kontaminovanými jahodami. Ústav musel uvolnit velký počet lůžek pro příjmy těchto nemocných. V léčebně tak bylo v roce 1979 hospitalizováno 610 nemocných s touto infekční chorobou a v následujícím roce ještě 71 nemocných. Po zvládnutí epidemie se ústav opět vrátil ke svému původnímu účelu.

V roce 1990 se ředitelem léčebny stal MUDr. Jiří Jireš, kterému se podařilo ještě krátce před tím než se stal ředitelem zabránit nemístným snahám žamberských občanů přeměnit léčebnu na všeobecnou nemocnici. Od roku 1993 pracují v léčebně vedle sebe tři oddělení: plicní se 152 lůžky, 8 lékaři a 38 zdravotními sestrami, psychiatrie s 25 lůžky, 2 lékaři a se sedmi zdravotními sestrami a LDN se 73 lůžky, 3 lékaři a 18 zdravotními sestrami. Za nemalý úspěch lze pokládat rekonstrukci a dokonce rozšíření pavilonu Osada za 46 mil. Kč. v letech 2001–2003 sloužícího jako LDN. V pavilonu jsou jen dvoulůžkové pokoje, některé s vlastním příslušenstvím, prostorné chodby a atria k rehabilitaci. V suterénu je prostorná místnost pro rehabilitaci s tělocvičnou, elektroléčbou a vodoléčbou.

V současnosti se mění spektrum nemocných na plicním oddělení, ubývá nemocných s plicní tuberkulózou, přibývá nemocných s rakovinou plic, s chronickou obstrukční plicní chorobou, s průduškovým astmatem a alergiemi. Ročně se na plicním oddělení léčí kolem 100 nemocných s tuberkulózou, asi 300 nemocných s rakovinou plic a zhruba stejný počet s obstrukční plicní chorobou. Přijímání jsou rovněž nemocní s akutní dechovou nedostatečností při status asthmaticus.

Knihy je obohacena o krátké a výstižné životopisy všech ředitelů a několika lékařů léčebny a dalších lékařů, kteří se nějakým způsobem přímo nebo nepřímo podíleli na léčbě nemocných a jejich výsledcích.

Sepsat stoletou historií léčebny, která v průběhu let procházela významnými změnami co do spektra nemocných tak i terapie, byl jistě úkol nemalý. Autor k němu přistoupil s plnou zodpovědností, jak dokazuje i seznam použitého písemnictví. Monografie je nejen velmi bohatá konkrétními údaji, z nichž mnohé nebylo možno vtěsnat do krátké zprávy o knize, ale je i čtivá, takže jsem si ji se zájmem přečetl, byť moje odbornost je jiná. Záměr, aby text čtenáře nenudil a byl srozumitelný, se tedy autorovi plně podařil.

*Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.
Kabinet dějin lékařství*

Zajímavosti z historie zdravotnictví v Hradci Králové

aneb

VÍTE, ŽE...

– Nejstaršími hradeckými zdravotnickými zařízeními ve středověku byly tzv. „špitály“.

– Tyto špitály nebo také chorobince byly zřizovány církví při kostelech a kláštorech.

– Již v roce 1364 je připomínán hradecký špitál bratří křižovníků u sv. Jakuba, který byl ale vypálen v době husitských válek. Další hradecké špitály byly založeny v průběhu 14. století při farním kostele sv. Anny a při kostele sv. Antonína. Byly provozovány z odkazů bohatých mecenášů a chudým nemocným zde bylo poskytováno pouze nejnutnější ošetření.

Budova staré nemocnice po přístavbě, 20. léta 20. století.

– Vedle špitálů fungovaly v Hradci Králové také veřejné lázně, kde lazebníci a bradýři provozovali v rámci své profese také drobné chirurgické zákroky.

– Lazebníci, mastičkáři, kořenářky a alchymisté, kteří vyráběli různé masti, balzámy, prodávali koření a léčivé oleje, byli mezi lidmi velmi oblíbeni. Známe i jména lazebníků a bradýřů, kteří působili v Hradci v 16. století, např. Václav Šamberský a Jakub Rejlský.

– Z nemocí se ve středověku nejvíce léčily bolesti „v hlavě“, slepota a mdlý zrak, bolesti v hrdle, opuchlé končetiny, úplavice atd.

– V Čechách byli lazebníci, ranhojiči-chirurgové a porodní báby zařazeni do společného cechu, který byl pod dohledem městského fyzika.

– V 16. století byl městským fyzikem v Hradci Králové doktor filozofie a medicíny Linhart Krentzheim, jeho roční příjem byl 20 kop českých grošů, 20 sáhů dřeva, 8 korců žita a jedna bečka soli.

– Do počátku 18. století byla v Hradci Králové pouze jedna lékárna – a to U Zlatého lva, lékárníkem a majitelem byl Ondřej Kirchner. V roce 1701 založil v Hradci Králové druhou lékárnu U Bílého jednorožce Fridrich Švenda, děd známého dějepisce Fr. Švendy

– Na oblast lékařství v Hradci Králové měly v 18. století velký vliv i reformy zdravotní správy za panování Marie Terezie. Počátek tereziánských zdravotnických reforem se váže k roku 1753, kdy byla ve Vídni zřízena samostatná dvorská zdravotní deputace. V každém z 16 krajů Čech by ustanoven krajský

lékař, jehož úkoly byly vymezeny zdravotním řádem a dílčími směrnicemi.

– Trvalou hodnotu pro realizaci zdravotní politiky v období osvícenství měly také reformy z doby josefínské, zejména zřízení civilních léčebných ústavů.

– Ještě v době založení vojenské pevnosti v r. 1765 nemělo město Hradec Králové všeobecnou nemocnici, pouze pro potřeby vojáků sloužila vojenská posádková nemocnice v Dlouhé ulici v místě čp. 95.

– Prvním městským ústavem pro nemocné byl od roku 1798 chorobinec, který byl umístěn v obecním domě čp. 56.

– Tento chorobinec byl v roce 1832 přemístěn do čp. 53.

– Z dobročinných odkazů byl v Hradci Králové v roce 1832 založen „Ústav“ pro chudé onemocnělé služebné pro 4 mužské a 6 ženských nemocných osob, tento „ústav“ byl umístěn do městského chorobince. Lékařskou pomoc zde poskytovali městský lékař a městský chirurg.

– V roce 1832 vypukla v Hradci Králové epidemie cholery a z toho důvodu byla ve „špitále“ v čp. 53 zřízena speciální místnost se šesti postelemi pro nemocné cholera.

– Ke zkvalitnění lékařské péče došlo v polovině 19. století, kdy měl Hradec pět civilních lékařů a dva ranhojiče. V hradecké vojenské pevnostní nemocnici ještě vedle toho fungovali vojenští lékaři.

– V roce 1857 byl hradecký chorobinec prohlášen za všeobecný léčebný ústav, na který dohlížel městský lékař. Kapacita chorobince byla deset lůžek, působila zde jedna ošetřovatelka. Město dodávalo dřevo na otop, ostatní výdaje pokrývaly odkazy mecenášů nebo dobročinných akcí. Strava pro nemocné byla obstarávána z městských hostinců.

Personál staré nemocnice, před rokem 1920.

– V roce 1857 fungoval také „záchytný ústav“ pro výtržníky a nakažené nevěstky v přízemí vodní věže Kropáčky na Velkém náměstí.

– V roce 1867 byla v Hradci Králové v Dlouhé ulici po usnesení městského zastupitelstva zřízena v obecním domě čp. 98 měst-

ská veřejná nemocnice, která měla kapacitu 30 lůžek a nalézala se v místě dnešního Klicperova divadla.

– Městská všeobecná nemocnice byla slavnostně otevřena a vysvěcena děkanem Janem N. Raisem za účasti řady vojenských, duchovních a občanských hodnostářů dne 24. 11. 1867.

– V roce 1874 byla tato městská veřejná nemocnice zrušena pro nedostatek finančních prostředků a neshody městského zastupitelstva s místodržitelstvím.

– Okresní veřejná nemocnice (dnes známá pod názvem „stará“ nemocnice), určená pro ošetřování nemocných z Hradce Králové a okolí, byla postavena v letech 1886–1887 v prostorách bývalého fortifikačního pozemku na pravém břehu Orlice. Otevřena byla v březnu 1887 pod názvem Okresní nemocnice arcivévodkyně Elišky.

Vítězný návrh na projekt nové okresní nemocnice od arch. Bedřicha Adámka.

– Nemocnice byla postavena podle projektu arch. Viktora Weinhegsta a její kapacita byla 74 lůžek.

– Prvním primářem této nemocnice byl od r. 1887 MUDr. Josef Potoček, po něm v r. 1896 nastoupil MUDr. Otakar Klumpar, který byl v roce 1905 vystřídán MUDr. Bedřichem Honzákem.

– V roce 1889 byla v blízkosti hlavní nemocniční budovy vybudována ještě samostatná stavba epidemické nemocnice s kapacitou 24 lůžek.

– Ošetřování nemocných v okresní nemocnici obstarávaly zpočátku civilní ošetřovatelky, od 1. 12. 1889 ošetřování pacientů dostaly na starost Šedé sestry řádu sv. Františka Serafinského.

– V roce 1925 byla vypsaná výběrová soutěž na projekt nové okresní všeobecné veřejné nemocnice, jelikož stávající nemocnice nevyhovovala velkému množství pacientů ani po přístavbě, která proběhla počátkem 20. let 20. století.

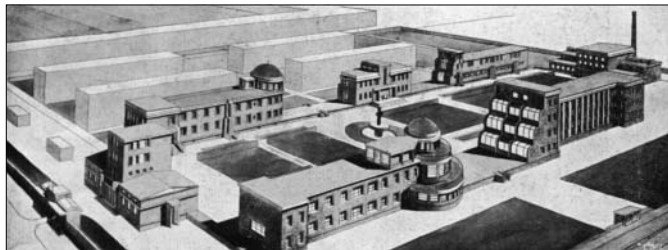
– V této výběrové soutěži byly předloženy dva návrhy – první předložil hradecký architekt Oldřich Liska, druhý pražský architekt Bedřich Adámek.

– Nová okresní nemocnice byla postavena v letech 1926–1928 podle vítězného návrhu arch. Bedřicha Adámka.

– Zatímco nová okresní nemocnice měla po svém otevření v roce 1928 ustaveno sedm primariátů, „stará“ nemocnice byla pouze monoprimaryátní.

– Kapacita nové okresní nemocnice byla v roce dostavby 360 lůžek.

– Celkové stavební náklady i s vnitřním vybavením se vyšplhaly na téměř 20 miliónů korun.

Nerealizovaný návrh na projekt nové okresní nemocnice od arch. Oldřicha Lisky

– Další rozšiřování nemocnice začalo ještě v průběhu 30. let a pokračuje prakticky dodnes.

– V roce 1929 začal v Hradci Králové fungovat v budově staré nemocnice Okresní Masarykův chorobinec s kapacitou 150 míst.

– V chorobinci bylo zaměstnáno celkem čtrnáct zaměstnanců – jeden lékař, dále správce, jedna kuchařka, pomocná kuchařka, dvě civilní ošetřovatelky, pomocná ošetřovatelka a šest žen jako pomocný personál.

STRÍPKY NA ZÁVĚR

Zajímavé informace uvedl ve své publikaci Zdravotnictví města Hradce Králové v letech 1910 až 1924 městský lékař MUDr. Leopold Rejmánek u příležitosti konání Zdravotnické výstavy,

Kropáčka, vodní věž, v jejímž přízemí byl v roce 1857 „záchranný ústav“ pro výtržníky a nevěstky.

kteřá probíhala v Hradci Králové v červnu 1925 a byla První výstavou zdravotnictví a hygieny v Československé republice, jejímž cílem byla zdravotnická osvěta obyvatelstva a celkové zlepšení zdravotnické péče.

VÍTE, ŽE...

– V roce 1910 měl Hradec Králové po sčítání obyvatelstva 11 065 obyvatel. V témže roce připadlo v Hradci Králové na 101 úmrtí 174 porodů.

– V roce 1911 se v Hradci Králové narodilo 178 dětí, chlapců 111, děvčat 59, 8 dětí se narodilo mrtvých.

– Nejčastější příčinou úmrtí v letech 1910–1924 byla v Hradci Králové tuberkulóza, na druhém místě sešlo věkem, dále zápal plic, choroby srdeční, zhoubné nádory.

– V průběhu první světové války a v následném období sužovaly Hradec Králové různé nakažlivé choroby hlavně z důvodů špatných životních podmínek, nedostatečné zdravotní péče a válečného strádání. Z nakažlivých chorob trápily hradecké obyvatelstvo nejvíce tyfus, spála, záškrť, neštovice a úplavice.

– V roce 1924 připadlo na 166 úmrtí 299 narozených dětí.

– V roce 1910 prokouřili hradečtí občané sumu 198 770 korun, v roce 1924 již 3 965 288 korun. Jak uvedl MUDr. Rejmánek, „sumy peněz, měnicích se v dým, jsou ohromné“!

– V Rejmánkově publikaci jsou uvedeny i podrobné statistické

údaje o spotřebě vína, piva, mléka i masa v Hradci Králové v letech 1910 až 1924.

– Od konce 19. století, ale hlavně po první světové válce, byla zdůrazňována potřeba vybudování kvalitní kanalizace ve městě a okolí.

– V roce 1925 bylo zásobování města pitnou vodou na dobré úrovni, větší potíže měl Hradec s vodou užitkovou, neboť bylo zkonstatováno, že potrubí přivádějící užitkovou vodu není vyhovující.

– Po první světové válce se město Hradec Králové snažilo zajistit lékařskou pomoc i nemajetným osobám, např. v roce 1920 bylo na účet obce zdarma léčeno 349 osob, v roce 1924 352 osob.

– MUDr. Rejmánek zdůrazňoval význam Okresního ústavu sociálně zdravotního pro město Hradec Králové a dalších institucí, které pomáhali v lékařské a sociální péči o občany města Hradce Králové.

– Závěrem své zdravotnické publikace MUDr. L. Rejmánek konstatoval, že Hradec Králové od r. 1922 trvale zvyšuje výdaje na oblast zdravotnictví v poměru k celkovým výdajům města. Zvýšily se položky na zdravotní službu, na zásobování města vodou, bylo obsazeno místo městského zvěrolékaře, nedostatečně však byly výdaje na čištění a kropení ulic, zahradnictví...

Pavla Koritenská

KRÁLOVÉHRADECKÉ EVERGREENY

Stručná anamnéza

Při velké vizitě ve Staré nemocnici se lékaři zastavili u pacienta se zlomeninou stehenní kosti. Pan profesor Vavrda se zajímal o anamnézu, otevřel chorobopis a po přečtení zápisu se začal smát. Z očí mu tekly slzy, takže si musel sejmout brýle a použít kapesník. Anamnéza byla stručná: Skočil s krávou do příkopu. Muž vedl krávu po silnici k býkovi, když kolem těsně projelo auto. Kráva se splašila a s doprovodem skočila do příkopu. Přitom si doprovázející zlomil stehenní kost.

Smuteční deska

Na Ortopedické klinice v Hradci Králové měli šikovného rentgenového laboranta, pana Rudolfa Hartmana. Protože byl i výborný fotograf, prováděl kromě své práce na rentgenu i nejrůznější fotodokumentaci k přednáškám a publikacím.

Profesor MUDr. Jaromír Emr, tehdy ještě docent s nadějí na doživotní status quo, se zabýval výzkumem různých vrozených deformit pohybového ústrojí. Jednou si na kliniku objednal skupinu takto postižených a s panem Hartmanem si sjednal, že mu je vyfotografuje. Jako pozadí pro toto snímkování byla potřebná černě potažená deska, kde měly bílé tkanice utvořit čtverce o rozměru 10x10 cm. Tím měly být patrné proporce pacientů i jejich deformit.

Jak tak pan Hartman potahuje desku černým textilem, vejde na rentgen paní uklízečka:

„Jéjej, pane Hartman, co to tu děláte?“

„Inu, bude to taková smuteční deska, víte přece, že v Římě umřel papež...“

„A kdopak si to dal pořídít?“

„Pan docent Emr“

„No to je ale hezké od pana docenta, sám bez vyznání, je v odborech, takový vědátor, co má pořád práce a přece nezapomněl. Jen aby mu to u kádrováků neublížilo...“

Vypravoval profesor Vavrda

Když jsem studoval medicínu, jezdil jsem ve volném čase, hlavně o prázdninách, praktikovat do nemocnice v Novém Bydžově. To ovšem ještě dávno nestála dnešní moderní nemocnice, jen patrová budova na křižovatce u závor, kam byly v padesátých letech přesídleny řádové nemocniční sestry a kde dnes jsou některé ambulance.

Nemocnici řídil tehdy MUDr. Alois Stýblo, primář a současně jediný lékař. Byl však tehdy současně i starostou města Nového Bydžova pro období 1917 až 1928, tedy i v posledních letech první světové války v době největší nouze a hladu.

Pan primář přicházel do nemocnice provázen svým loveckým psem. V nemocnici se poptal sestřiček, co je nového, provedl nezbytné zásahy, pokud se jejich potřeba vyskytla, udělal pokyny mně a sestřím, pak s puškou na rameni a psem po boku vyrazil do svého revíru. Mezi pacienty v nemocnici bylo hodně tuláků, dnes bychom řekli bezdomovců, hlavně koncem podzimu jich přibývalo. „To víte,“ říkával mi primář, „stohy pomalu mizí, tady mají jídlo, i když nevalné, střechu nad hlavou, vykoupeme je, je-li třeba i odvěšíváme. A jsou to většinou starší lidé, nějaká ta nemoc se na nich vždycky najde. Mladí chlapi jsou na frontě, zpátky se vracejí hlavně mrzáci, o které se nikdo nestará. Já mám na tyhle lidi svou metodu: občas jim některou část těla namažu jodovou tinkturou. Dělá jim to moc dobře a jak přijde jaro už je tu nikdo neudrží, jen pryč, pryč...“

Převzato z: Karel Karpaš: Ortopedická klinika. Collegium orthopaedicum v Hradci Králové, 2005

— Z HISTORIE ŠPITÁLŮ V ČECHÁCH —

Po ukončení fotodokumentace barokního špitálu v Lounech (viz SCAN č.3/2005) jsme zaměřili do městyse Cítoliby, který je významnou barokní památkou. Jeho majitelé Schützové a Pachtové tu v 17. a 18. století vytvořili stavebně jednotný barokní celek. Ve středu obce stojí barokní zámek (stavbu řídili pražští Vlaši), v jehož zahradě býval rozsáhlý soubor plastik M. B. Brauna. Další pozoruhodností je morový sloup Nejsvětější Trojice (podle návrhu M. Kaňka z r. 1715) a v pozadí jednoduchý barokní kostel sv. Jakuba Většího (původně gotický z r. 1383). Přebohatá sochařská výzdoba kostela z let 1718–19 pochází opět z dílny M. B. Brauna, obrazy a ostatní malířská výzdoba od V. V. Reinera. Interiér kostela je skvostný. Na zdi před kostelem jsou umístěny sochy Mládí (dole vlevo) a proslulá socha Stáří (dole vpravo) s přesýpacími hodinami. Mládí je veselé a bezstarostné, hledící na číši vína, opakem je Stáří zachmuřeně hledící k zemi, neboť jeho čas již vypršel. Sochy byly původně umístěny na hřbitovní bráně. (Pozn.: Sochu Mládí někteří autoři nazývají Vírou a Stáří ztotožňují s bohem času Chronem. Držel jsem se názvu E. Pocha, který se nejvíc blíží Braunovu pojetí.) A ještě jedna zajímavost byla v městečku ke zhlédnutí: malý a prostý barokní špitálek z počátku 18. století (foto nahoře). Stavba je přízemní, o dvou skromných místnostech a dvou oknech, obývaná hodnou paní, která nás ochotně provedla.

Marcela a Jan Smitovi

Stranou od hlučných dopravních tepen, v tichu malých vesniček a lesních zákoutí, na místech opředených pověstmi, stojí pozoruhodné dřevěné kostelíky, která nás okouzly svou jednoduchou krásou. Některé z nich přetrvaly staletí, přehnal se přes ně války a společenské události. Bývaly centrem společenského života: odbývaly se zde svatby, křtiny, pohřby, lidé se zde seznamovali a projednávali své osobní záležitosti. Podmanilo nás jejich kouzlo a vydali jsme se proto s kamerou, abychom se blíž seznámili s jejich historií a architekturou.

Kostely nebyly stavěny náhodně, ale v místech, kde došlo ke zjevení P. Marie, zázračnému uzdravení, ochraně před nebezpečím nebo tragické události. Jejich umístění vždy působí kouzlem prostoty, ať v prostředí vsi nebo krajiny.

Ve 13. a 14. stol. jsou známé kamenné stavby, přesto v oblastech s tradicí dřevěné architektury vznikají roubené objekty, svědčící o vrcholném a svérázném lidovém stavitelství. Stavební dřevo se nemuselo dovážet z daleka, bylo dostupné a byl ho nadbytek. Vznikaly kostely podle osobního záměru stavebníka, takže každý kostel byl nezaměnitelný s dalšími. Na starších se leckdy projevují nepřesnosti v řemeslném provedení (chybné úhly, nesoulad proporcí, úroveň interiéru, plochy stěn, oblouky dveří a oken svědčí o chudobě prostředků), které dodávají stavbě půvab ojedinelosti a lidskosti.

Základem kostela v českých zemích byl jednolodní srubový čtyřhran, ke kterému se připojoval další, presbyterium, doplněný boční kaplí a sakristií. Tento gotický tvar kostelíka přetrvává až do 17. století. Projevuje se půdorysem, trojúhelníkovými štíty a polygonálním závěrem. Nejspodnější trámy ležely zprvu na holé zemi a byly z mohutných dubových nebo modřínových trámů (odolných proti hnilobě a protaženým ohněm). Roubené stěny z jedlového dřeva byly zvenčí kryty ochozem a sloužily zároveň jako úkryt farníků před nepohodou. Nosné trámy a konstrukci věže byly opět z dubu a modřínu, na prkna, latě a podlahy byla používána jedle. Obklady a táflování bylo prováděno z jasanu, šindele se vyráběly z borovice. K výzdobě svatyně a zhotovení řezbářských detailů se používala lípa, olše a bříza, ke zhotovení nábytku pak jedle a lípa. Vrhu využili ke zhotovení plotu kolem stavby. Nářadí tesařů byly sekyra, dláto, pila, vrták, díly byly spojovány vrtáním, čepováním, překládáním, roubením a vázáním. Stropy jsou většinou plochostropé, triumfální oblouk je překlenut segmentem, presbytář je výjimečně klenut valenou klenbou jako v nejstarším kostele Božího Těla v Gutech (foto 1). Na dřevěném portálku je vytesán letopočet 1563 a zvon nese letopočet 1565. Stavba je až strohá, udivující jsou trámy kostelní lodi, 60 cm silné a vzhledem ke stáří 500 let v dosud výborném stavu. Stavba působí neobyčejně imponantně, i když interiér je velmi skromný.

V r. 1609 byl stavěn pozdně renesanční kostel sv. Michala v Maršíkově (Šumperk) (foto 2)

Rustikální roubená stavba na podezdívce má vysokou valbovou střechu, na jejímž hřebetě je usazen sanktusník s bání.

Interiér je velmi pěkně zařízen, stěny pobity deskami, strop je kazetový a lavice vyřezávané.

O dva roky později je na Losinsku v Žárově stavěn kostel sv. Martina. Roubený srub stojí na kamenném soklu, štít je pokryt šindelem, na střeše čtyřboká vížka. Zařízení je velmi prosté až chudé.

Kostel sv. Petra a Pavla z r. 1691 v Liberku (Rychnov n. Kn.) (foto 3) je jednolodní, s trojboce uzavřeným presbytářem.

Interiér je vybaven kazetovým stropem, vyřezávanými lavicemi, původními hrajícími varhanami s andálky a pozoruhodným víkem křtitelnice se sousoším Křtu Kristova.

Jedním z prvních barokních dřevěných kostelů je sv. Mikuláš ve Velinách na Pardubicku (foto 4). Postaven byl r. 1752 jako jednolodní, s trojboce uzavřených presbytářem.

Vnitřek je kryt plochým dřevěným stropem a kruchta je nesena vyřezávanými sloupky. Interiér je skromný. V současnosti kostel slouží církvi evangelické.

V době baroka jsou tyto stavby architektonicky bohatší a provedení pozoruhodnější. Proslulá stavba je kostel sv. Jiří v Loučné Hoře (H.K.) z r. 1780 (foto 5). Uprostřed návsi stojí výrazná roubená stavba se čtvercovou lodí se skosenými rohy. V ose s ní je presbytář, sakristie, kruchta a předstíň, rovněž se skosenými rohy. Střecha je mansardová. Interiér byl přenesen do Smidar, neboť kostel býval značně zchátralý, zato dnes je překrásně opraven.

Nejmladší a v Česku zcela ojedinelou dřevěnou sakrální stavbou je kostel sv. Bedřicha v Bílé (Místek) z r. 1895, tedy v oblasti nejhojnějšího výskytu roubených staveb (foto 6). Návrh vypracoval A. Kybesta a je věrnou kopií středověkých severovýchodních kostelů se štíhlou věží. Prolamované střechy jsou ukončeny stylizovanými hadími hlavami (Vikingové). Strop a kruchtu nese čtrnáct mohutných vyřezávaných sloupů s arkádami.

Z velkého množství dřevěných kostelů se nejvíce zachovalo ve Slezsku a severní Moravě. Jejich architektura je poněkud odlišná a vyžaduje samostatnou kapitolu, podobně jako zvoničky, jejich nedílné součásti s nevyčerpatelnou zásobou tvarů, od rozsoch až po mistrovská tesařská díla.

Dřevo jako stavební materiál časem podléhá povětrnostním vlivům, ohni a opotřebovává se. Poničené části jsou postupně nahrazovány zprvu kamennou, později cihlovou vyzdívkou, a vzniká tak přechod mezi dřevěnými a zděnými kostely, kostely polodřevěné. Loď je zděná, střecha šindelová, horní patra věže a sanktusníky jsou ze dřeva a tvoří další samostatnou skupinu sakrálních staveb. Zcela odlišné jsou řecko-katolické dřevěné cerkve, které byly do Čech uměle přeneseny z Podkarpatské Rusi. Jejich sloh je východní, rusko-byzantské proveniencí s cibulovitými motivy a odlišným půdorysem. Ke všem těmto stavbám bychom se někdy v budoucnu vrátili, abychom mohli obdivovat um a mistrovství prostých stavitelů, kteří své dílo vykonávali s láskou, ve víře a zbožnosti.

Marcela a Jan Smitovi

JMENOVÁNÍ DOCENTEM

Podle § 72 odst. 11 zákona č. 111/1998 Sb. rektor Univerzity Karlovy v Praze jmenoval s účinností od 1. prosince 2005 **MUDr. Jiřího Endryse, CSc.**, konzultanta Katedry interních oborů Univerzity Karlovy v Praze, Lékařské fakulty v Hradci Králové, docentem pro obor vnitřní nemoci.

VYŠLA VÝZNAMNÁ PUBLIKACE

V nakladatelství GRADA Publishing vyšla publikace „Principy válečné chirurgie“ autorů **doc. MUDr. Leo Kleina, CSc., doc. MUDr. Alexandera Ferka, CSc.**, a kolektivu (**MUDr. Daniel Dobeš, Ph.D., doc. PhDr. František Dohnal, CSc., prof. MUDr. Josef Fusek, DrSc., Dr.h.c., MUDr. Jiří Páral, MUDr. Ivo Žvák**). Praha 2005, 140 stran, ISBN: 80-247-0735-7.

ÚSPĚŠNÉ DOKONČENÍ DOKTORSKÉHO STUDIA

Podle § 55 odst. 1 zákona č. 111/1998 Sb. dne 15. září 2005 úspěšně ukončil studium doktorského studijního programu vojenské radiologie na Fakultě vojenského zdravotnictví Univerzity obrany **MUDr. Zdeněk Zoul, Ph.D.**

PROF. MUDR. MILAN BLÁHA, CSc., ZVOLEN DO VÝZNAMNÉ FUNKCE

Prof. MUDr. Milan Bláha, CSc., byl na plenárním zasedání společnosti European Society for Hemapheresis and Hemotherapy (Evropská společnost pro hemaferézu a hemoterapii), které se konalo v Antylyi v Turecku 6. 10. 2005, zvolen jako oblastní ředitel pro východní Evropu. Pravomoc této funkce byla 20. 11. 2005 potvrzena prezidentem ESFH pro ČR, SR, Polsko, Maďarsko, Švédsko, Pobaltí, Ukrajinu, Rusko, balkánské země a Turecko. Je to významné vyznamenání oceňující zásluhy prof. Bláhy na poli hemaferézy.

LIŠKOVA CENA ZA MONOGRAFII „KLINICKÁ IMUNOLOGIE“

Nadace dr. Paula Jansseny udělila Liškovu cenu za nejlepší práci v oboru alergologie a klinické imunologie **prof. RNDr. Janu Krejskovi, CSc.**, a **MUDr. Otakarů Kopeckému, CSc.**, za monografii *Klinická imunologie*, Nucleus HK, 2004, 968 stran.

Redakce SCANu blahopřeje všem výše uvedeným pracovníkům.

BLAHOPŘÁNÍ ŘEDITELE FN HK FOTBALOVÉMU TÝMU FN HK

Koncem října 2005 se stal fotbalový tým FN HK vítězem 35. ročníku fotbalové ligy amatérů 2005 okresu Hradec Králové. V týmu jsou následující hráči: Vedoucí mužstva **MUDr. Petr Motyčka** (Chirurgická klinika), kapitán **MUDr. Libor Janeček** (Dětská klinika), členové **MUDr. David Belada** (OKH), **Lukáš Knop** (ORL), **David Lounek** (NCH), **Jan Markvart** (Oční klinika), **Pavel Matějka** (ORL, oční), **Jiří Miler** (Chirurgická klinika), **David Opolský** (GMK), **MUDr. Josef Roubal** (Ortopedická klinika), **Jakub Svoboda** (Domov důchodců Nový HK), **Ondřej Vališ** (Chirurgická klinika). Externími členy jsou **M. Bureš, P. Jedlička, V. Kotal, M. Rozdolský, MUDr. M. Slaviček**. Vedení nemocnice srdečně blahopřeje ke sportovnímu úspěchu a děkuje účastníkům za dobrou reprezentaci FN HK. Redakce SCANu se k blahopřání připojuje.

Hamzal B., Votava M. ZKRATKY POUŽÍVANÉ V MEDICÍNĚ

(Brno, Neptum 2005, s. 113, cena neuvedena,
ISBN 80-902896-9-X

Každé odvětví lidské činnosti si vytváří vlastní jazyk. Nejinak je tomu i v medicíně. Žijeme v době, kdy se vše urychluje, a tak se k urychlení komunikace používají i zkratky. Pokud se vyskytují v odborných člancích a nejsou obecně používané, jako například EKG, je žádoucí, aby byly při prvním použití vysvětleny uvedením plného názvu. Zkratky se používají i v hovoru, daleko více v angličtině než v češtině. Naši lékaři a studenti, kteří se dostali na anglické a americké kliniky a ústavy a angličtinu dobře ovládali, uvádějí, že největší obtíž jim zprvu dělalo porozumět řečenému, pokud byly použity zkratky. Proto jsme v anglické verzi naší propedeutiky vnitřního lékařství na konci učebnice uvedli seznam nejčastěji používaných zkratk. Ono je to s těmi zkratkami zapeklité. Jedna a táž může mít totiž i několik odchylných významů. Tak CD znamená nejen diplomatické vozidlo (cor diplomatique), ale v medicíně může být zkratkou pro Crohnovu chorobu (Crohn's disease), Cushingovu chorobu (Cushing's disease) nebo cytosindeaminázu. Podobně PT neznámá jen protrombinový čas, ale také paroxysmální tachykardii, psychoterapii či plicní tuberkulózu a našli bychom možná i jiné výrazy. Do obtíží se můžeme dostat, dočteme-li se, že práce byla publikována například v JASP (Journal of Applied Social Psychology) nebo JARC (Journal of Applied Rehabilitation Counseling), pokud daný časopis nepatří do oblasti naší odbornosti nebo zájmu. Nahlédnutí do zmíněné publikace naše rozpaky rozptýlí. Je proto záslužné, že autoři sestavili seznam nejčastěji používaných zkratk a usnadnili nám tím práci s hledáním jejich významu v různých monografiích a lexikonech. Nelze nic namítat proti používání zkratk v hovoru mezi lékaři, měli bychom se však vyvarovat jejich použití nad nemocným. Věta: „Sestři, dojednejte na ztřek u nemocné vyšetření EEG“ znamenalo pro danou nemocnou noc probdělou v úzkosti, když jí další nemocná na pokoji „vysvětlila“ – když vysvětlení „opomenul“ ošetřující personál – že jí zapíchají do hlavy dráty, aby jí vyšetřili mozek.

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.

scan

Redaktor čísla: Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.

Redakční rada: doc. MUDr. Jiří Bittner, CSc., doc. PhDr. František Dohnal, CSc., MUDr. Ivan Drašner, Mgr. Martin Formánek, doc. MUDr. Herbert Hanuš, CSc., Ing. Rudolf Horák, prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc., Ing. Eva Kvapilová, Jaroslava Pečenková, prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., Mgr. Jiří Štěpán, Miroslav Všečeka.